

บทที่ 8

วัฒนธรรมดนตรีกลุ่มประเทศหมู่เกาะ

วัฒนธรรมดนตรีกลุ่มประเทศหมู่เกาะ (Islands) เป็นวัฒนธรรมที่ปรากฏให้เห็นถึงการแพร่กระจายทางวัฒนธรรม และการกลืนกลายทางวัฒนธรรมอย่างเด่นชัด วัฒนธรรมดนตรีที่สำคัญคือ การใช้เครื่องดนตรีประเภทฆ้องโลหะทองเหลือง ซึ่งปรากฏอยู่ทั่วไปในดินแดนของกลุ่มประเทศหมู่เกาะนี้ (ดังแสดงในภาพประกอบ 8.1)

ในบทนี้ผู้เขียนจะขอกล่าวถึงวัฒนธรรมดนตรีกลุ่มประเทศหมู่เกาะที่ได้ข้อมูลจากการศึกษาค้นคว้าและแปลเอกสารรายวิชาดนตรีเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Southeast Asian Music) ระดับปริญญาโท โดยมีเนื้อหาสาระทางวัฒนธรรมดนตรีของแต่ละประเทศ โดยสังเขปดังนี้

1. วัฒนธรรมดนตรีอินโดนีเซีย
2. วัฒนธรรมดนตรีมาเลเซีย
3. วัฒนธรรมดนตรีสิงคโปร์
4. วัฒนธรรมดนตรีบรูไน
5. วัฒนธรรมดนตรีฟิลิปปินส์

ภาพประกอบ 8.1 “แผนที่กลุ่มประเทศหมู่เกาะ (Islands)”

ที่มา (<https://sites.google.com/site/xecheiyawanxxkcheiyng/xecheiy-tawan-xxk-cheiyng-ti>,

29 พฤศจิกายน 2559)

วัฒนธรรมคนตรีอินโดนีเซีย

ปราโมทย์ คำนประดิษฐ์ (2541 : 1-2) กล่าวในรายงานเรื่องมองคนตรีในภาคพื้นเอเชียอาคเนย์ไว้ว่า วัฒนธรรมคนตรีอินโดนีเซียยังฝังแน่นอยู่บนพื้นฐานความเชื่อทางศาสนาและวัฒนธรรมเดิมของอินโด ถึงแม้จะได้รับอิทธิพลจากฮินดู อิสลามหรือคริสเตียนก็ตาม ชาวอินโดยังประกอบพิธีกรรมบูชาบรรพบุรุษ บูชาวิญญาณ หรือแม้แต่เทวดา เช่น พระแม่โพสพ เสือ ซึ่งได้ถือปฏิบัติกันต่อ ๆ มานับพันปี (ก่อนยุคคริสเตียน) เช่นเดียวกับวัตถุอื่น ๆ อันเป็นปัจจัยทางวัฒนธรรมถือว่าเป็นของขวัญจากบรรพบุรุษที่ครอบงำด้วยคุณงามความดีซึ่งอยู่เหนือธรรมชาติร่วมกัน เช่น การรักษาโรค ขอฟน ความอุดมสมบูรณ์ไม่เพียงแต่จะมีเสียงไพเราะและภาพที่สวยงามเท่านั้น แต่ยังเกี่ยวเนื่องกับคำอธิบายที่เฉพาะเจาะจงในเรื่องของความเชื่อและพิธีกรรม พร้อมด้วยเหตุผลของยุคแห่งความศรัทธาในศาสนาตามประวัติศาสตร์ของอินโดนีเซีย ดังนี้

1. ยุคนับถือผี (Animist) เทวดา (Devata : บาลี) หรือ เทพ (Deva)
 2. ยุคก่อนฮินดู (Pre-Hindu)
 3. ยุคฮินดู (Pre-Muslim) (เริ่มต้นคริสต์ศักราชจนถึงคริสต์ศักราชที่ 15) ได้รับอิทธิพลจากอินเดียไปสู่หมู่เกาะต่าง ๆ โดยตั้งแต่ต้นคริสต์ศักราชที่ 13 เริ่มมีอิทธิพลของศาสนาและวัฒนธรรมอิสลาม
 4. ยุคคริสต์ศักราชที่ 16 (ยุคยุโรปผสมผสานกับคริสเตียนและความเชื่อของชาวตะวันตก)
- การผสมผสานทางวัฒนธรรมอย่างเป็นเอกลักษณ์ของรูปแบบศิลปะอันกลมกลืนระหว่างวัฒนธรรมประจำถิ่นและต่างชาติ เป็นคำที่สามารถอธิบายได้เหมาะสมกับอินโดนีเซียเพราะประกอบด้วยหมู่เกาะและวัฒนธรรมที่แตกต่าง และเกาะชาวเป็นเกาะที่มีความสำคัญทางโบราณวัตถุ ศิลปะ และดนตรี การศึกษาดนตรีของอินโดนีเซียจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องศึกษาดนตรีบนเกาะชวา ซึ่งเป็นต้นกำเนิดของกามลันและได้ถูกนำไปเผยแพร่ออกไปยังหมู่เกาะใกล้เคียงไกลและใกล้

ดินแดนชวาเป็นแหล่งชุมชนอารยธรรมเก่าแก่ที่สุดแห่งหนึ่งที่ยังหลงเหลืออยู่ นักวิชาการด้านประวัติศาสตร์กล่าวถึงมนุษย์ยุคหินของชวาว่า มีการอพยพย้ายถิ่นฐานมาจาก 2 กลุ่ม คือ กลุ่ม 1 จากจีนตะวันตกผ่านเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และกลุ่ม 2 จากหมู่เกาะมาเลย์ ประมาณ 2,000-5,000 ปีก่อนคริสต์ศักราช โดยได้ปราบชนถิ่นเดิมของชวา เมื่อมีการติดต่อกับชาวต่างชาติมากขึ้น วัฒนธรรมศาสนาฮินดูจึงได้แพร่ขยายยังอินโดนีเซียและสร้างความมั่นคงขึ้นจากพราหมณ์อินเดีย โดยนำเอาวัฒนธรรมอินเดียที่ขัดเกลาแล้วทั้งภาษาสันสกฤต มหากาพย์ ภารตะยูทซ์ รามายณะ รวมทั้งดนตรีและนาฏศิลป์ และที่สำคัญที่สุดคือ ความคิดและปรัชญาแบบอินเดีย ซึ่งต่อมาได้ถูกกลืนด้วยวัฒนธรรมอิสลามในที่สุด

นักฎีกา สุนทรชนผล (2557 : 48-49) กล่าวถึงดนตรีอินโดนีเซียไว้ว่า วัฒนธรรมทางด้านดนตรีนั้นจะมีความโดดเด่นอยู่ที่เกาะชวา บาหลี และสุมาตรา ดนตรีของอินโดนีเซียที่เป็นที่รู้จักก็คือ วงกาเมลัน (Gamelan) แบ่งออกเป็น 3 กลุ่มใหญ่คือ กาเมลันชวา (Gamelan Java) กาเมลันบาหลี (Gamelan Bali) และกาเมลันซุนดา (Gamelan Sunda) เครื่องดนตรีในวงกาเมลันทำด้วยโลหะชนิดต่าง ๆ ประกอบด้วยเหล็ก ทองเหลือง และสำริดเป็นหลัก เครื่องดีในวงกาเมลันส่วนหนึ่งมีรูปร่างคล้ายฆ้องวงของไทย แต่มีขนาดใหญ่กว่าจึงเรียกชื่อต่างกัน อีกส่วนหนึ่งก็คล้ายกับระนาดเหล็กของไทยแตกต่างกันที่จำนวนของลูกระนาดและลักษณะของรางที่นำมาใช้วางลูกระนาด การเล่นดนตรีกาเมลันเป็นส่วนหนึ่งของสังคมและชีวิตความเป็นอยู่ของชาวอินโดนีเซีย เสียงของดนตรีกาเมลันจะได้ยินทั้งในโรงเรียน ในวัด ในวัง และสถานีวิทยุกระจ่ายเสียง โอกาสที่จะบรรเลงก็แตกต่างกันออกไป มีทั้งบรรเลงในงานพิธีศักดิ์สิทธิ์ งานรื่นเริง รับส่งเจ้านาย และประกอบการแสดงต่าง ๆ บนเกาะชวา รวมถึงยังทำหน้าที่เผยแพร่ศาสนาอิสลาม แต่ในปัจจุบันกาเมลันได้กลายเป็นวงดนตรีสำหรับการฟ้อนรำ ประกอบการแสดงนาฏศิลป์ และหนังตะลุง นอกจากนี้แล้วอินโดนีเซียยังมีวงอังกะลุงของชาวซุนดาบนเกาะชวาด้านตะวันตกอีกด้วย

ดังที่ได้กล่าวมาข้างต้น วัฒนธรรมดนตรีอินโดนีเซียมีการผสมผสานกลมกลืนระหว่างวัฒนธรรมประจำถิ่นและต่างชาติ โดยมีจุดศูนย์กลางอยู่ที่ชวาซึ่งมีความสำคัญทางโบราณวัตถุ ศิลปะ และดนตรี การศึกษาดนตรีของอินโดนีเซียจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องศึกษาดนตรีบนเกาะชวาซึ่งเป็นต้นกำเนิดของดนตรีกาเมลัน รวมถึงการประสมวงดนตรีที่แตกต่างกันไป แม้ในหมู่เกาะเดียวกันแบบแผนทางดนตรีทางตะวันตก (ช่องแคบซุนดา) กับทางตะวันออก (แถบสุราบายา) แตกต่างกันไป ในภูมิภาคอื่นเช่นในเกาะสุมาตรา บาหลี ฯลฯ ก็แตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัด

อย่างไรก็ตามแม้จะแตกต่างกันในรายละเอียด วิธีการบรรเลง หรือการประสมวง และอื่น ๆ แต่ในส่วนที่สำคัญ ๆ คือ ระบบเสียง ชนิดของเครื่องดนตรี วัสดุที่นำมาใช้ก็ยังคงเป็นแบบเดียวกัน ดังนั้นผู้เขียนขอกล่าวถึงดนตรีอินโดนีเซียในเกาะชวาและบาหลีเป็นหลัก ในเรื่องระบบเสียงและบันไดเสียง เครื่องดนตรี วงดนตรี และบทบาทหน้าที่ของดนตรี โดยสังเขปดังนี้

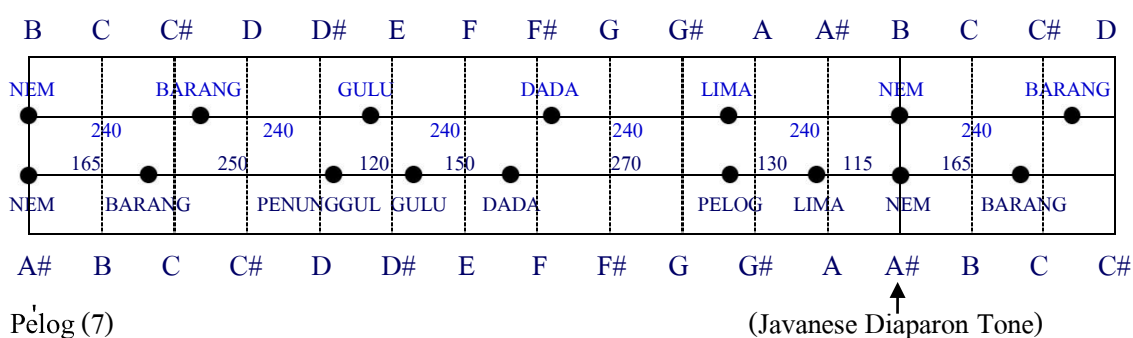
1. ระบบเสียงและบันไดเสียง (Mode and Scale)

ปัญญา รุ่งเรือง (2546 : 67) ได้กล่าวถึงระบบเสียงและบันไดเสียงของดนตรีชวาจากหนังสือ Music of Java ของ Erich Von Hornbostel (1877-1935) ไว้ว่า "... มีระบบเสียงสำคัญอยู่ 2 ระบบ ชาวตอนกลางเรียกระบบ 7 เสียงว่า Pelog (Sunda-Pelog) และระบบ 5 เสียงว่า Slendro (Sunda-Slendro) ในชวาตะวันออกบางทีก็ได้ยินเสียงระบบนี้ ซึ่งปรากฏในเสียงดนตรีที่สมบูรณ โดยจะมีเสียงรวมกันได้ 7 เสียง คำที่ใช้เรียก Pelog หรือ Slendro บางครั้งก็ยังเรียกเพี้ยนไปอีกเช่น Surendro หรือ Salendrang (ซาเลนดริง) ..." และยังคงกล่าวเพิ่มเติมอีกว่า ในบาหลียังมีชื่อเรียกแปลกออกไปโดยเรียกระบบ 7 เสียงว่า "Saih Pitu" และระบบ 5 เสียงเรียกว่า "Saih Lima"

Pelog เป็นระบบเสียงที่คล้ายบันไดเสียง Minor ทางตะวันตกที่จะดูมีท่วงทึ่ให้ ความรู้สึกเศร้าสร้อยมากกว่า Slendro ซึ่งมีท่วงทึ่ที่หนักแน่นมีชีวิตชีวกว่า ถ้าเปรียบเทียบกับระบบ Chromatic Mode ของดนตรีตะวันตกจะได้ดังนี้ (ดังแสดงในตารางประกอบ 8.1)

ตารางประกอบ 8.1 เปรียบเทียบระบบ Pelog และ Slendro กับระบบ Chromatic Mode

Slendro (5)

ที่มา (ชงรบ ขุนสงคราม : 2559 ; อ้างจาก ปัญญา รุ่งเรือง. 2546 : 67)

2. ระบบเสียงกamelan (Gamelan Tuning Systems)

ระบบเสียงดนตรีของวงกamelan (Gamelan) ประเทศอินโดนีเซีย มีลักษณะที่แตกต่างจากระบบเสียงดนตรีของตะวันตก เช่นเดียวกับลักษณะทางดนตรีของกลุ่มประเทศต่าง ๆ ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ กล่าวคือการจัดเสียงของดนตรีจะขึ้นอยู่กับกลุ่มวัฒนธรรมต่าง ๆ ที่จะสามารถแสดงเอกลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ตนเองได้จากเสียงโหมดและบันไดเสียง การตั้งเสียงให้เข้ากันมักเป็นอิทธิพลที่มาจากตระกูลของนักดนตรี กลุ่มช่างดนตรี ตลอดจนราชสำนักที่สำคัญ ๆ เป็นหลัก นอกจากนี้ภาษาของแต่ละเชื้อชาติก็ยังส่งผลต่อระบบเสียงดนตรี ซึ่งอาจจะคล้ายกันแต่ในด้านความถี่แล้วแตกต่างกันออกไป โดยระบบเสียงดนตรีของอินโดนีเซียจะแบ่งออกเป็น 2 ประเภท (Terry E. Miller and Sean William. 1998 : 656-657) อธิบายโดยสังเขปดังนี้

2.1 ระบบเสียงสเลนโดร (Slendro)

เป็นระบบเสียงที่เก่าแก่ซึ่งสันนิษฐานว่าเริ่มมีการนำมาใช้ตั้งแต่สมัยศตวรรษที่ 6-7 ซึ่งพัฒนามาจากระบบ 3 เสียงเดิม โดยใน 1 ช่วงเสียง (Octave) จะแบ่งออกเป็น 5 เสียง (Pentatonic Scale) โดยเสียงทุกเสียงเกือบจะมีระยะความห่างของเสียงเท่า ๆ กันหมด เสียงที่เกิดขึ้นจะให้ความรู้สึกมีชีวิตชีวาและโดยปกติแล้วระบบเสียงสเลนโดรนี้จะใช้ประกอบการแสดงหนังตะลุงหรือหุ่นกระบอกในเรื่องรามายณะและมหากาพย์เป็นส่วนใหญ่ สามารถเปรียบเทียบระดับเสียงกับระบบเสียงโครมาติก (Chromatic) ได้ดังนี้ (ดังแสดงในตารางประกอบ 8.2)

ตารางประกอบ 8.2 เปรียบเทียบระดับเสียงของระบบเสียงสเลน โครกับระบบเสียงโครมาติก

ระดับเสียง	ระดับเสียงสเลน โคร	ระดับเสียงตะวันตก
1	Barang	D -
6	Nem	B
5	Lima	A -
3	Dada	F# +
2	Gulu	E
1	Barang	D -

ที่มา (ธงรบ ขุนสงคราม. 29 พฤศจิกายน 2559)

2.2 ระบบเสียงเปลือก (Pelog)

คำว่า “เปลือก (Pelog)” เพี้ยนมาจากคือคำว่า “เปแล็ก (Pelag)” ซึ่งเป็นภาษาชวา ดั้งเดิม หมายถึง ดี สวยงาม วิจิตร ใช้เรียกระบบเสียงที่พัฒนามาจากระบบสเลน โคร โดยมีกรเริ่มใช้มาตั้งแต่สมัยศตวรรษที่ 12 โดยใน 1 ช่วงเสียงจะแบ่งออกเป็น 7 เสียง เสียงที่เกิดขึ้นจะมีลักษณะคล้ายกับระบบเสียงไมเนอร์ (Minor) ของดนตรีตะวันตก สามารถเปรียบเทียบระดับเสียงกับระบบเสียงโครมาติกได้ดังนี้ (ดังแสดงในตารางประกอบ 8.3)

ตารางประกอบ 8.3 เปรียบเทียบระดับเสียงของระบบเสียงเปลือกกับระบบเสียงโครมาติก

ระดับเสียง	ระดับเสียงเปลือก	ระดับเสียงตะวันตก
1	Penunggul	D +
7	Barang	C
6	Nem	A#-
5	Lima	A -
4	Pelog	G#
3	Dada	F -
2	Gulu	D# +
1	Penunggul	D +

ที่มา (ธงรบ ขุนสงคราม. 29 พฤศจิกายน 2559)

2.3 ระบบกลุ่มเสียง (Mode)

ระบบกลุ่มเสียงของดนตรีกามแล้นจะมีการสร้างกลุ่มเสียงทั้งของระบบสเลนโดร และแบบเปลือกเพื่อใช้ในการบรรเลงเพลงโดยแยกออกเป็นระบบ ๆ ละ 3 รูปแบบดังนี้

2.3.1 กลุ่มเสียงระบบสเลนโดร แบ่งออกเป็น

- 1) ปาเต็ด เนม (Patet Nem) ใช้เสียงตำแหน่งที่ 6-5-3-2
- 2) ปาเต็ด เซนโก (Patet Sangko) ใช้เสียงตำแหน่งที่ 2-1-6-5
- 3) ปาเต็ด แมนยูรา (Patet Manyaru) ใช้เสียงตำแหน่งที่ 3-2-1-6

2.3.2 กลุ่มเสียงระบบเปลือก แบ่งออกเป็น

- 1) ปาเต็ด ลิมา (Patet Lima) ใช้เสียงตำแหน่งที่ 5-4-2-1 หรือ 5-3-2-1
- 2) ปาเต็ด เนม (Patet Nem) ใช้เสียงตำแหน่งที่ 2-1-6-5
- 3) ปาเต็ด บารัง (Patet Barang) ใช้เสียงตำแหน่งที่ 3-2-7-6

การแบ่งกลุ่มเสียงในระบบเสียงดนตรีของอินโดนีเซียจะมีหลายรูปแบบ ทั้งนี้เพราะ การแสดงหนังตะลุงของชาวและการบรรเลงดนตรีในแต่ละกลุ่มเสียงจะต้องมีความสัมพันธ์กับ ช่วงเวลาและสถานที่ ส่วนการเปลี่ยนระบบเสียงจะสามารถช่วยเปลี่ยนอารมณ์ความรู้สึกของผู้ฟัง ดนตรีได้ ซึ่งโดยปกติปาเต็ดแต่ละระบบของระบบเสียงแบบสเลนโดรจะใช้บรรเลงวงเวลาย่ำค่ำถึง รุ่งสาง บางปาเต็ดอาจจะใช้บรรเลงยาวเป็นพิเศษแตกต่างกันไป (Terry E. Miller and Sean William. 1998 : 657)

2.4 อัตราจังหวะ (Tempo) ของวงดนตรีกามแล้น (Gamelan Ensemble)

อัตราจังหวะของวงดนตรีกามแล้นได้มีการกำหนดรูปแบบและกรอบของอัตรา จังหวะไว้อย่างชัดเจน โดยอัตราจังหวะต่าง ๆ นั้นจะถูกกำหนดด้วยกลุ่มเครื่องดนตรีประเภทกลอง เก็นดัง (Kendang) และกลุ่มเครื่องประกอบจังหวะต่าง ๆ เช่น เคนอง (Kenong) เก็มปูล (Kempul) และฆ้อง (Gong) เป็นต้น โดยอัตราจังหวะแต่ละประเภทนั้นจะต้องมีความสัมพันธ์กับลักษณะของ ท่วงทำนองที่เป็นทำนองหลัก ซึ่งอัตราจังหวะนั้นชาวชวาจะเรียกว่า “อิรามะ (Irama)” สามารถแบ่ง ออกเป็น 5 ระดับดังนี้

2.4.1 ไอรามะ ลันกา (Irama Lancar) เป็นลักษณะอัตราจังหวะที่มีความเร็วมากที่สุด โดยจะต้องเล่นทำนองเพลงให้ได้ 2 ตัวโน้ตต่อการตีเครื่องควบคุมจังหวะ 1 ครั้ง

2.4.2 ไอรามะ ทังกา (Irama Tanggung) เป็นลักษณะอัตราจังหวะที่มีความเร็วระดับ ปานกลาง โดยจะต้องเล่นทำนองเพลงให้ได้ 4 ตัวโน้ตต่อการตีเครื่องควบคุมจังหวะ 1 ครั้ง

2.4.3 ไอรามะ ดาโดส หรือ ดาดิ (Irama Dados or Dadi) เป็นลักษณะอัตราจังหวะ ระดับปานกลางไม่ช้าและเร็วจนเกินไป โดยจะต้องเล่นทำนองเพลงให้ได้ 8 ตัวโน้ตต่อการตีเครื่อง ควบคุมจังหวะ 1 ครั้ง

2.4.4 ไอรามะ ไวลิต (Irama Wilet) เป็นลักษณะอัตราจังหวะระดับค่อนข้างช้าไม่รีบร้อน โดยจะต้องเล่นทำนองเพลงให้ได้ 16 ตัวโน้ตต่อการตีเครื่องควบคุมจังหวะ 1 ครั้ง

2.4.5 ไอรามะ รังเคป (Irama Rangkep) เป็นลักษณะอัตราจังหวะที่อยู่ในระดับที่ช้ามาก โดยจะต้องเล่นทำนองเพลงให้ได้ 32 ตัวโน้ตต่อการตีเครื่องควบคุมจังหวะ 1 ครั้ง

(ดังแสดงในตารางประกอบ 8.4)

ตารางประกอบ 8.4 เปรียบเทียบอัตราจังหวะ (Tempo) ของดนตรีกาเมลัน (Gamelan Ensemble)

Irama Number	Irama Name	Saron panerus beats per balungan note
1/2	Irama Lancar	1
I	Irama Tanggung	2
II	Irama Dados (or Dadi)	4
III	Irama Wilet	8
IV	Irama Rangkep	16

ที่มา (<https://en.wikipedia.org/wiki/Irama>, 29 พฤศจิกายน 2559)

ปราโมทย์ คำนประคิษฐ์ (2541 : 10-11) ได้กล่าวเพิ่มเติมอีกว่า ทั้งระบบเสียงสเลนโดร และระบบเสียงเปลือกสามารถให้อารมณ์ที่ต่างกัน ไปดังนี้

1) ระบบเสียงสเลนโดร (Slendro) ให้อารมณ์ที่แสดงถึงความเศร้า และความสุขที่สุด เช่นคำว่า “Semedot” แสดงถึง ความน่าทึ่ง ความตึงเครียด

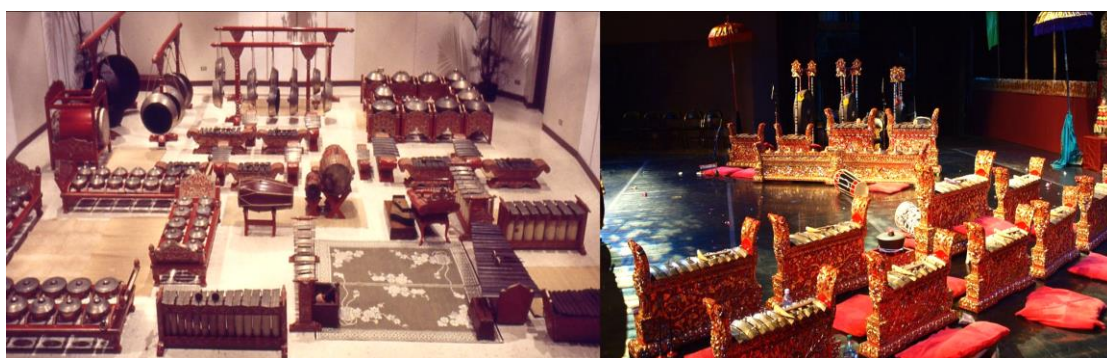
2) ระบบเปลือก (Pelog) ให้อารมณ์ที่แสดงถึงความสง่างาม หรรษา ยิ่งใหญ่ และ ความมีอำนาจ เช่น “Lima” (ชาวชวาเรียกว่า “Luhur”) แสดงถึง ความเป็นผู้ดี และความสงบ “Mrabu” แสดงถึง ความมีอำนาจ (กล้าหาญ กร้าวกว่า) ใช้เป็นตัวนำเข้าสู่สมาธิ “Barang” แสดงถึง อารมณ์เศร้า ๆ นำไปสู่ความเศร้า แต่ไม่เศร้ามาก “Trenyuh” แสดงถึง การเคลื่อนไหว สัมผัสได้ถึง ความอ่อนไหวในความรัก

ส่วนในเรื่องของการบันทึกโน้ตดนตรีกาเมลันทั้ง 2 ระบบที่ไม่เท่ากัน และไม่มีรูปแบบมาตรฐานของระบบเสียงและคู่ระยะเสียง อาจเป็นเพราะสาเหตุ 2 ประการคือ

1) ทางด้านประวัติศาสตร์จากประเพณีของผู้ปกครองชาวแต่โบราณ วงกาเมลันเป็นดนตรีอันศักดิ์สิทธิ์ ไม่สามารถที่จะลอกเลียนแบบได้ (เทียบเสียงมาได้) และวงชาวบ้านก็ไม่สามารถจะตั้งเสียงตามวงกาเมลันในวังได้ ซึ่งในปัจจุบันอาจจะกล่าวได้ว่าระบบเสียงเก่าถูกคุ้มครองจากรุ่น

ใหม่ นักดนตรีอาจจะน้อยใจที่ไม่สามารถเทียบเสียงเก่าของเดิมได้ จึงได้ตั้งระบบเสียงใหม่ขึ้นมาเอง โดยระบบเสียงเดิมเป็นของชนบางกลุ่ม

2) เนื่องจากระบบเสียงของชาวยังไม่ได้ถูกทำให้เป็นมาตรฐาน ชาวชาวจึงรู้สึกว้าวุ่นได้ตั้งเสียงให้ผิดไปบ้างเล็กน้อยจะรู้สึกชื่นชม คุณติคู่ง ซึ่งนักดนตรีที่ดีจะต้องรู้ว่าระบบเสียงอย่างไรจึงจะถูกกับอารมณ์ของเพลง ในแต่ละปาเทศอาจจะเหมาะกับวงกลมสั้นวงหนึ่งอันเป็นเอกเทศเฉพาะหรือนักดนตรีชาวอาจจะมีความรู้สึกอ่อนไหวต่อระบบเสียงที่แปลกไปซึ่งผิดกับนักดนตรีตะวันตก ข้อแตกต่างนี้จึงอาจจะเหมาะกับวง ๆ หนึ่งเท่านั้น เหตุเพราะนี่คือเสน่ห์ของเสียง

ภาพประกอบ 8.2 “Javanese and Balinese Gamelan Ensembles”

ที่มา (<https://manoa.hawaii.edu/music/event/gamelan-s17/>, 29 พฤศจิกายน 2559)

3. เครื่องดนตรีกาเมลัน (Gamelan Instruments)

อาทิตย์ โพธิ์ศรีทอง (2558 : 28-31) กล่าวถึงเครื่องดนตรีกาเมลัน (ดังแสดงในภาพประกอบ 8.2) ไว้ว่า การจัดกลุ่มเครื่องดนตรีเป็นสิ่งที่มนุษย์คิดค้นขึ้นมาอย่างเป็นระบบ โดยกลุ่มชนที่ไม่มีเครื่องดนตรีก็จะมีการจัดกลุ่มของเครื่องดนตรีนั้นไว้ เมื่อวัฒนธรรมต่าง ๆ ในโลกได้มีการพัฒนาเพิ่มขึ้นจึงเกิดเครื่องดนตรีต่าง ๆ ที่สามารถจำแนกและจัดกลุ่มได้มากขึ้น ถึงแม้จะไม่มีใครทราบว่าการแบ่งประเภทของเครื่องดนตรีเกิดขึ้นได้อย่างไร แต่เราก็สามารถวิเคราะห์ได้ตามความต้องการของเราโดยการแบ่งประเภทเครื่องดนตรีก็เพื่อความเป็นระเบียบในการจดจำและง่ายต่อการศึกษา ซึ่งจะช่วยให้เราเข้าใจและสามารถจดจำเครื่องดนตรีนั้น ๆ ได้อย่างลึกซึ้งมากยิ่งขึ้น

การจัดกลุ่มเครื่องดนตรีของอินโดนีเซียในบทนี้ ผู้เขียนใช้ระบบการจัดประเภทของเครื่องดนตรีตามระบบของซาคส์-ฮอนบอสเทล (Sachs-Honbostel) นักมานุษยวิทยาชาวสวิส ที่เป็นผู้คิดค้นการจำแนกประเภทเครื่องดนตรีออกเป็นกลุ่ม ๆ โดยระบบนี้ถือเป็นที่ยอมรับและใช้กันมากในปัจจุบัน เครื่องดนตรีกาเมลันในหมู่เกาะชวาส่วนใหญ่จะเป็นเครื่องดนตรีที่ทำมาจากโลหะ ไม้ และไม้ไผ่ ซึ่งแต่ละชนิดก็จะมีลักษณะที่หลากหลายและแตกต่างกันออกไป สามารถแบ่งประเภทของเครื่องดนตรีออกเป็น 4 กลุ่ม โดยยึดหลักจากตัววัสดุที่เป็นแหล่งกำเนิดเสียง อธิบายพอสังเขปดังนี้

3.1 เครื่องเป่า (Aerophones)

3.1.1 Suling (ซูลิง) เป็นขลุ่ยไม้ไผ่ ที่มีปากเป่าในแนวตั้ง เป็นเครื่องเป่าเล่นระดับ ประดาช่วงสั้น ๆ ในวงกาเมลันจะมี 2 ชนิด ชนิดที่มี 6 รู ใช้เล่นในระบบเปลือกและระบบสเลนโตร ส่วนชนิดที่มี 4 รู ใช้เล่นในระบบสเลนโตรเท่านั้น ซึ่งถือว่าเป็นเครื่องเป่าชนิดเดียวที่ยังใช้ในวงดนตรีกาเมลันปัจจุบัน (ดังแสดงในภาพประกอบ 8.3)

ภาพประกอบ 8.3 “Suling”

ที่มา (<http://like-this-we.blogspot.com/2011/03/have-nation-indonesia-gamelan.html>,
29 พฤศจิกายน 2559)

3.2 เครื่องสาย (Chordophones)

3.2.1 Rebab (เรบบับ) เป็นเครื่องสายประเภทสี มี 2 สาย รูปร่างลักษณะคล้ายซอสามสายของไทย โดยตั้งเสียงเป็นคู่ 5 คันชักอิสระจากตัวเครื่อง เป็นเครื่องดนตรีที่ประกอบอยู่ในวงกาเมลัน หากเป็นการรวมวงกาเมลันเต็มรูปแบบ จะใช้ซอเรบบับ 2 คัน ตั้งเสียงเป็นระบบสเลนโตรและระบบเปลือกอย่างละ 1 คัน แต่จะไม่เล่นพร้อมกัน (ดังแสดงในภาพประกอบ 8.4)

ภาพประกอบ 8.4 “Rebab”

ที่มา (<https://hujahpolitik.wordpress.com/2015/10/02/rebab-alat-muzik-tradisional-kelantan/>,
29 พฤศจิกายน 2559)

3.2.2 Celempung (เซเลมปัง) เป็นเครื่องสายประเภทดีด ได้รับอิทธิพลมาจากอาหรับ มีสาย 26 สาย จับคู่เป็น 13 คู่เสียง มีหย่องตรงกลาง เป็นเครื่องดนตรีที่ประกอบอยู่ในวงกามแล้น หากเป็นการรวมวงขนาดใหญ่และสมบูรณ์แบบ จะใช้เซเลมปัง 2 ตัว ตั้งเสียงเป็นระบบเปลือกและระบบสเลนโดร ถ้าเป็นการรวมวงโดยทั่วไปอาจจะไม่มีก็ได้ (ดังแสดงในภาพประกอบ 8.5)

ภาพประกอบ 8.5 “Celempung”

ที่มา (<https://www.britannica.com/art/celempung>, 29 พฤศจิกายน 2559)

3.2.3 Kecapi (เคซาปี) เป็นเครื่องสายประเภทดีดชนิดหนึ่งของชนเผ่าบาตัก (Batak) อาศัยอยู่ในแถบเกาะสุมาตรา มี 2 ชนิด ชนิดมี 15 สาย เรียกว่า “Rincik” และชนิดมี 17-20 สาย เรียกว่า “Indung” นิยมบรรเลงประกอบการขับร้องหรือเดี่ยว (ดังแสดงในภาพประกอบ 8.6)

ภาพประกอบ 8.6 “Kecapi”

ที่มา (<https://alatmusikindonesia.com/cara-memainkan-alat-musik-kecapi/>, 29 พฤศจิกายน 2559)

3.3 เครื่องหนัง (Membranophones)

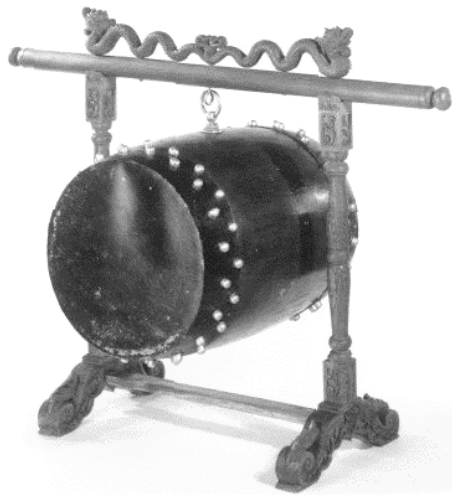
3.3.1 Kendang (เกินดัง) เป็นกลองสองหน้าทำจากไม้ขนุน จึงตีด้วยหนังวัวหรือแกะ มีหลายขนาดแตกต่างกัน ใบใหญ่สุดเรียกว่า “Kending (เกินดัง เก็นดิง)” ใบกลางเรียกว่า “Ciblon (ซิบลอน)” และใบเล็กเรียกว่า “Ketipung (เกติปัง)” กลองใบใหญ่และใบกลางจะวางตั้งบนขาหยั่ง ส่วนใบเล็กจะวางบนตักใช้มือตี โดยส่วนใหญ่นักเล่นโดยผู้นำวงเพื่อเป็นการให้สัญญาณกับนักดนตรี กำหนดการเปลี่ยนจังหวะ (ดังแสดงในภาพประกอบ 8.7)

ภาพประกอบ 8.7 “Kending and Ketipung”

ที่มา (<http://collections.nmmusd.org/Gamelan/9865/KendhangAgeng9865.html>,
29 พฤศจิกายน 2559)

3.3.2 Bedhug (เบ็ดฮัก) เป็นกลองสองหน้าขนาดใหญ่ หน้ากลองึงด้วยหนังวัวหรือหนังควาย ยึดหน้ากลองด้วยการตอกหมุดฝังตรงขอบกลาง รูปร่างลักษณะเหมือนกับกลองทัดของไทย ใช้ไม้ตีเหมือนกลองทั่ว ๆ ไป บรรเลงร่วมในวง “Gamelan Mangkunegaran” ซึ่งเป็นวงดนตรีแบบโบราณ บางโอกาสใช้ตีประกอบการเต้นที่เรียกว่า “Male Combat Dance” หรือใช้ในการประกอบเพลงละครฟ็อนรำ (ดังแสดงในภาพประกอบ 8.8)

ภาพประกอบ 8.8 “Bedhug”

ที่มา (<https://www.metmuseum.org/art/collection/search/503123>, 29 พฤศจิกายน 2559)

3.4 เครื่องกระทบหรือเครื่องตี (Idiophones)

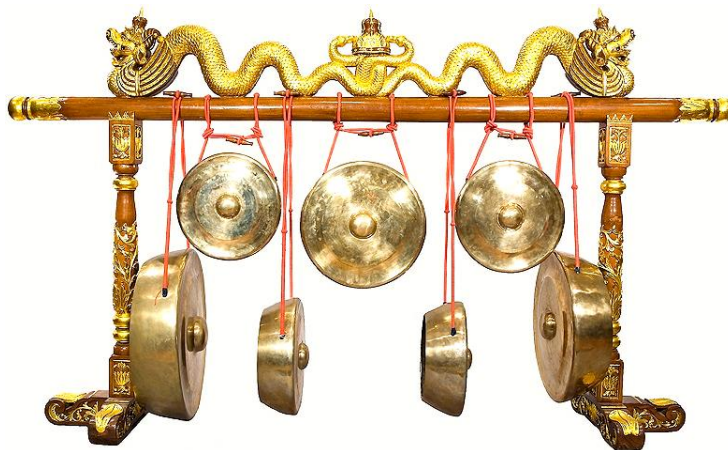
3.4.1 Gong Ageng (ก้องอาเก็ง) เป็นฆ้องขนาดใหญ่ทำด้วยโลหะแขวนกับขาตั้ง ใช้ตีในจังหวะตกที่สำคัญ เช่น จบประโยคเพลง จบท่อนเพลง หรือจบเพลง เพื่อให้ผู้ฟังเกิดความเข้าใจในรูปแบบของเพลงผ่านการกำหนดจังหวะ และเสียงอันแสดงถึงความมีอำนาจของก้องอาเก็ง (ดังแสดงในภาพประกอบ 8.9)

ภาพประกอบ 8.9 “Gong Ageng”

ที่มา (<http://collections.nmmusd.org/Gamelan/9918/GongAgeng99189919.html>,
29 พฤศจิกายน 2559)

3.4.2 Kempul (กั้มปุล) เป็นฆ้องแขวนกับขาตั้ง มีประมาณ 3-7 ใบ ขนาดเล็กจนถึงขนาดย่อมไล่เรียงกัน ทำหน้าที่บรรเลงในจังหวะลูกตกตามเสียงต่าง ๆ ในทำนองเพลง (ดังแสดงในภาพประกอบ 8.10)

ภาพประกอบ 8.10 “Kempul”

ที่มา (<http://collections.nmmusd.org/Gamelan/9914/Gongs991499159917.html>,
29 พฤศจิกายน 2559)

3.4.3 Kenong (เคนอง) เป็นฆ้องสำริดขนาดกลาง มีขอบฉัตรยาวและปุ่มนูนสูง ใช้ไม้ตีเน้นลูกตกในทำนองหลักตามวรรคต่าง ๆ เล่นสลับจังหวะกับกั้มปุล (Kempul) แต่ละลูกวางตั้งบนเชือกที่ร้อยในเฟรมขนาดใหญ่ มีหลายระดับเสียง โดยตั้งเสียงทั้งระบบเสียงเปลือกและสเลนโดร (ดังแสดงในภาพประกอบ 8.11)

ภาพประกอบ 8.11 “Kenong”

ที่มา (<http://collections.nmmusd.org/Gamelan/9886/Kenong9886.html>, 29 พฤศจิกายน 2559)

3.4.4 Ketuk (เคตุ๊ก) มีลักษณะเช่นเดียวกับเคนอง (Kenong) แต่ขนาดเล็กกว่า มีใบเตียววางบนเชือกที่แขวนอยู่บนกลองไม้เล็ก ๆ ข้อแตกต่างระหว่างเคตุ๊กกับเคนองคือ ขอบลูกฆ้องของเคตุ๊กจะสั้นและบางกว่า ฉัตรส่วนบนก็แบนกว่า (ดังแสดงในภาพประกอบ 8.12)

ภาพประกอบ 8.12 “Ketuk”

ที่มา (<https://rininrhyti.wordpress.com/2015/08/17/>, 29 พฤศจิกายน 2559)

3.4.5 Kempyang (เคมยั้ง) เป็นฆ้องมีปทุมขนาดเล็ก 2 ลูกวางคู่กัน โดยมีลักษณะป้อมเล็กกะทัดรัดกว่าเคตุ๊กและมีระดับเสียงสูงกว่า ใช้สำหรับระบบเสียงเปลือก (Pelog) เท่านั้น (ดังแสดงในภาพประกอบ 8.13)

ภาพประกอบ 8.13 “Kempyang”

ที่มา (<http://gamelaninstruments1.blogspot.com/2016/06/kethuk-kempyang.html>,

29 พฤศจิกายน 2559)

3.4.6 Bonang (โบนัง) เป็นฆ้องรางมีลูกฆ้องหลายระดับเสียง วางเรียงกันเป็นแถว ยาวจำนวน 2 แถว มี 10-12 ลูก ตามประเภทของดนตรีกาเมลัน ทำหน้าที่เป็นผู้นำวง ควบคุมจังหวะ เริ่มต้นบทเพลง รวมทั้งทำหน้าที่แปรทำนองเพื่อให้เกิดการสอดทำนอง และความหลากหลายไปพร้อมกัน โบนัง มี 2 ขนาด คือ ขนาดใหญ่เรียกว่า Bonang Barung (โบนัง บารัง) และขนาดเล็ก เรียกว่า Bonang Panerus (โบนัง ปานerus) (ดังแสดงในภาพประกอบ 8.14)

ภาพประกอบ 8.14 “Bonang”

ที่มา (<http://collections.nmmusd.org/Gamelan/9874/BonangPanerus9874.html>, 29 พฤศจิกายน 2559)

3.4.7 Saron (ซาลอน) เป็นระนาดโลหะส่วนใหญ่ทำจากสำริด ใช้เล่นทำนองหลักของเพลง มี 3 ขนาด ขนาดใหญ่เรียกว่า Saron Demung (ซาลอน เดมุง) ขนาดกลางเรียกว่า Saron Barung (ซาลอน บารัง) และขนาดเล็กเรียกว่า Saron Panerus or Peking (โบนัง ปานerus หรือเปกิง) แต่ละขนาดมีลูกระนาด 7 ลูก (1 Octave) และเทคนิคการตีหากตีโน้ตตัวใดลงไปแล้วต้องใช้มือจับห้ามเสียงกังวานพร้อมกับตีโน้ตตัวต่อไป (ดังแสดงในภาพประกอบ 8.15)

ภาพประกอบ 8.15 “Saron”

ที่มา (<http://collections.nmmusd.org/Gamelan/9903/SaronBarung9903.html>, 29 พฤศจิกายน 2559)

3.4.8 Gender (เก็นเดอ) เป็นระนาดสำริดวางเรียงกันเป็นแผงบนราง มี 3 ขนาด แบ่งตามระดับเสียงสูงต่ำ ขนาดใหญ่เรียกว่า Gender Panembung (เก็นเดอ ปานembung) ขนาดกลางเรียกว่า Gender Barung (เก็นเดอ บารัง) และขนาดเล็กเรียกว่า Gender Panerus (เก็นเดอ ปานerus) โดยทั่วไปแล้วมักจะพบขนาดกลางและขนาดเล็กเล่นในวงกาเมลัน และใช้เทคนิคการห้ามเสียงที่ซับซ้อน (ดังแสดงในภาพประกอบ 8.16)

ภาพประกอบ 8.16 “Gender Barung”

ที่มา (<http://collections.nmmusd.org/Gamelan/9859/Gender9859.html>, 29 พฤศจิกายน 2559)

3.4.9 Gambang (กัมบัง) เป็นระนาดไม้ มีลูกระนาด 17-23 ลูก ทำจากไม้เนื้อแข็งเจาะรูสวมลงบนแท่งลวดโลหะที่ปักไว้กับรางระนาดรูปเรือก้นเขยื้อน ไม้ตีทำด้วยเขาควายมี 2 อัน ลูกระนาดแต่ละชุดมีช่วงเสียงมากกว่า 3 ช่วงเสียง (ดังแสดงในภาพประกอบ 8.17)

ภาพประกอบ 8.17 “Gambang”

ที่มา (<http://collections.nmmusd.org/Gamelan/9883/Gambang9883.html>, 29 พฤศจิกายน 2559)

3.4.10 Slenthum (สเลนทุม) เป็นระนาดสำริด มีลูกระนาดขนาดใหญ่เป็นแผ่นบาง 7 ลูก วางเรียงกันเป็นแผงบนราง มีท่อนไม้ไผ่หรือท่อเหล็กรองรับข้างใต้เพื่อช่วยขยายความกังวานของเสียงแบบระนาดฝรั่ง ใช้วิธีตีและห้ามเพ็เสียงแบบซารอน (Saron) (ดังแสดงในภาพประกอบ 8.18)

ภาพประกอบ 8.18 “Slenthum”

ที่มา (<http://collections.nmmusd.org/Gamelan/9858/Slenthem9858.html>, 29 พฤศจิกายน 2559)

นอกจากนี้ ยังมีเครื่องดนตรีพื้นบ้านที่ทำจากไม้ไผ่อีก 2 ชนิด คือ Calung (คาลุง : ระนาดกระบอก) และ Angklung (อังกะลุง)

4. ดนตรีและการแสดง

4.1 วงดนตรีกาเมลัน (Gamelan Music)

อาทิตย์ โพธิ์ศรีทอง (2558 : 31-32) ได้กล่าวถึงดนตรีกาเมลันของอินโดนีเซียไว้ว่า การรวมวงกาเมลัน (Gamelan Ensemble) จะมีการนำเอาเครื่องดนตรี 2 กลุ่มเข้ามาประกอบกันดังนี้

4.1.1 กลุ่มเครื่องหนัก จะมีเสียงค่อนข้างทุ้มและดั่ง ประกอบด้วย เก็มปูล ก้องอาแก็ง เคนอง เคตุ๊ก เคมยัง โบนัง และซารอน นอกจากนี้ยังมีเครื่องดนตรีประเภทกลองอีกหลายขนาด เช่น เก็นดัง เก็นดิง ซิบลอน เคติปัง และเบ็คฮัก เป็นต้น

4.1.2 กลุ่มเครื่องเบา จะมีเสียงที่ค่อนข้างเบา นุ่มนวล ประกอบด้วย กัมบัง ซูลิง รีบบ์ เซลมปัง ซิเตอร์ สเลนทุม และเก็นเดอ เป็นต้น

ทั้งนี้ วงกาเมลันที่เป็นเครื่องหนักเสียงดั่ง จะเป็นกลุ่มเครื่องดนตรีที่นำไปใช้ในการประโคมในพิธีมงคลต่าง ๆ โดยใช้บรรเลงในปริมณฑลของราชสำนัก เรียกว่า “เกราดิน (Keratin)” และตามสถานที่ที่เป็นทางการทั่วไป รวมถึงเป็นวงที่ใช้ประโคมสำหรับการร่ายรำชั้นสูงและการแสดงหนังเงาของวายัง กูลิต (Wayang Kulit) ในฉากที่เน้นความดุเดือดเร่าใจ ส่วนกลุ่มเครื่องเบาเสียงเบา จะใช้ประกอบการขับร้องเดี่ยว การอ่านทำนองเสนาะที่เรียกว่า “มาคาปัต (Macapat)” ประกอบการเล่นเพลงที่แสดงทักษะชั้นสูงและการแสดงหนังเงาในฉากที่เน้นความสงบสุขุม หรือการบรรยายที่ต้องใช้สมาธิในการฟัง ทำนองที่พวกเครื่องเบาเล่นมักเป็นทำนองที่สวงาม ในขณะที่ทำนองที่พวกเครื่องเสียงดั่งบรรเลงมักเป็นทำนองหลักและเสียงตกสำคัญของเพลง (ดังแสดงในภาพประกอบ 8.19)

ภาพประกอบ 8.19 “เครื่องดนตรีกาเมลัน”

ที่มา (<http://www.modernpublishing.co.th/wp-content/uploads/2013/08/gamelan1.jpg>,

29 พฤศจิกายน 2559)

นอกจากการรวมวงในราชสำนักแล้ว ในรูปแบบของการเล่นดนตรีของชาวบ้านก็มีการรวมวงที่หลากหลายเช่นกัน ข้อแตกต่างที่สำคัญประการหนึ่งก็คือ วงดนตรีกามาแลนแบบชาวบ้านมักจะไม่ได้อาศัยเครื่องดนตรีสัมฤทธิ์เป็นหลักแบบราชสำนัก แต่จะใช้วัสดุพื้นบ้านที่สำคัญก็คือ ไม้ไผ่ (Bamboo) ที่ชาวบ้านนำมาใช้ประกอบเป็นเครื่องดนตรี จนกลายเป็นวัฒนธรรมที่เรียกว่า “Bamboo Culture” ซึ่งกลายเป็นเอกลักษณ์ที่สำคัญอีกประการหนึ่งของวิถีชีวิตของคนในชนบทแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Terry E. Miller and Andrew Shahriari. 2006 : 144-145) ลักษณะวงดนตรีพื้นเมืองบนเกาะชวา แยกออกเป็นดังนี้

1) วงดนตรีพื้นเมืองบนเกาะชวากลาง

1.1) วงกามาแลน บัมบัง (Gamelan Bumbang) เป็นวงที่มีเครื่องดนตรีจำพวกปล้องไม้ไผ่ที่ใช้เคาะจำนวนมาก โดยมีขนาดแตกต่างกันและหลายระดับเสียง ประกอบด้วย ระนาดกัมบัง (หลายช่วงเสียง) เซเลมปัง และก้องเกินดั่ง

1.2) วงกามาแลน เจมบลัง (Gamelan Jemblung) เครื่องดนตรีประกอบด้วย ปี่ไม้ไผ่บัมบัง ซารอน เคนอง เคตุ๊ก กลองเกินดั่ง และปล้องไม้ไผ่ใช้เคาะ

1.3) วงกามาแลน กัมเบง (Gamelan Gumbeng) เครื่องดนตรีประกอบด้วย ปี่ไม้ไผ่บัมบัง ปล้องไม้ไผ่ใช้เคาะ และเครื่องสายที่ขึงสายบนกระบอกไม้ไผ่ดีที่สายเรียกว่า เคเต็ง เคเต็ง (Keteng Keteng)

นอกจากนี้ ยังพบว่ามีวงดนตรีพื้นบ้านอื่น ๆ อีก เช่น วงคาลุง (Calung) ใช้ระนาดไม้ไผ่ที่เรียกว่า คาลุง 3 ตัว กลองเกินดั่ง และปี่ไม้ไผ่เสียงต่ำแทนฆ้อง หรือวงเคโตปรัค (Ketoprak) ใช้ในการแสดงการละเล่นของชาวบ้าน ที่พัฒนาจากสากดำข้าว 3-5 แห่ง ในระดับเสียงที่ต่างกัน มาเล่นประสมกับเครื่องดนตรี เช่น ขลุ่ยซูลิง (Suling) ฆ้องเคนอง กลองเกินดั่ง และซอริบบ เป็นต้น วัฒนธรรมไม้ไผ่อีกชนิดที่พบทั่วไปในหมู่เกาะอินโดนีเซียก็คือ วงอังกะลุง (Angklung Ensemble) ซึ่งอังกะลุงเป็นเครื่องดนตรีดั้งเดิมของชาว ทำด้วยกระบอกไม้ไผ่ขนาดต่าง ๆ และในปัจจุบันได้มีการพัฒนาปรับเสียงของอังกะลุงให้เป็นระบบครึ่งเสียง (Semitone) แบบตะวันตก ที่สามารถเขย่าเป็นคู่เสียงและคอร์ดได้ในชิ้นเดียวกัน และยังเป็นเครื่องดนตรีชนิดเดียวกันกับอังกะลุงของไทยที่ไทยได้รับเอาแบบอย่างมาจากชวา แต่อังกะลุงชวาจะมีแค่ 2 กระบอก ส่วนของไทยมี 3 กระบอก และใช้วิธีการเล่นต่างกัน

2) วงดนตรีพื้นเมืองในชวาตะวันตก

วัฒนธรรมดนตรีของชาวซุนดาเป็นรูปแบบวงดนตรีที่เรียกว่า “กามาแลน ซุนดา (Gamelan Sundanese)” จะใช้เครื่องดนตรีของชวากลาง คือ ซารอน กัมบัง โบนัง เก็นเดอ เก็มปูล หรือฆ้องขนาดใหญ่ นอกจากนี้ยังมี คาซาปี (Kacapi : จะเข้ : Zither) ขลุ่ยซูลิง ซอริบบ และซอไม้ที่เรียกว่า ทาราวังซา (Tarawangsa) มาบรรเลงร่วมด้วย (ดังแสดงในภาพประกอบ 8.20)

ภาพประกอบ 8.20 “เครื่องดนตรีกาเมลัน ซุนดา”

ที่มา (<http://www.pusakasunda.org/music.htm>, 29 พฤศจิกายน 2559)

3) วงดนตรีพื้นเมืองในชวาตะวันออก

เขตชวาตะวันออกเป็นรูปแบบของดนตรีราชสำนักที่เรียกว่า “กาเมลัน ฮาลัส (Gamelan Halus)” ซึ่งเป็นการรวมวงแบบเดียวกันกับวงดนตรีราชสำนักในชวากลาง แต่จะเรียกวงกาเมลันพื้นบ้านว่า “กาเมลัน คาเซอ (Gamelan Kaser)” วงดนตรีประเภทนี้มักจะแบ่งไปตามการเล่นหรือการแสดงต่าง ๆ เช่น

วงกาเมลัน เรยอก (Gamelan Reyog) ประกอบการแสดงเรยอก ใช้เครื่องดนตรี ได้แก่ ปี่เซลมเปต (Selompét) อังกะลุง 2 ตัว เคนอง เคตุ๊ก และกลองสามชนิดคือ เก็นดัง เทอปัง และเคติปัง

ทั้งนี้ยังมีวงดนตรีที่เรียกว่า “กาเมลัน ซาโรเนน (Gamelan Saronen)” ที่ใช้สำหรับการแข่งขันวัวชนของชาวชวาตะวันออก โดยมีเครื่องดนตรีประกอบด้วย ปี่ซาโรเนน เคตุ๊ก เก็นดัง และขลุ่ยบัมบัง

นอกจากวงดนตรีพื้นบ้านดังกล่าวข้างต้น ยังปรากฏพบลักษณะของการรวมวงดนตรีในรูปแบบง่าย ๆ เพื่อใช้ในการบรรเลงเพลงพื้นบ้านทั่วไปอีก ตามประเพณีและวัฒนธรรมของหมู่บ้านหรือกลุ่มชนต่าง ๆ ตลอดจนการนำเอาเครื่องดนตรีตะวันตกต่าง ๆ เข้ามาผสมผสาน รวมถึงเครื่องดนตรีจากอาหรับ อินเดีย และจีน เป็นที่น่าสังเกตว่าดนตรีในชวาจะไม่มีการใช้แคนซึ่งเป็นเครื่องลมที่อาศัยการสั่นของลิ้นที่เป็นโลหะที่จะทำจากเงินหรือสัมฤทธิ์ ดังนั้นวัฒนธรรมดนตรีแคนจึงมิได้ข้ามทะเลไปถึงยังหมู่เกาะชวา อินโดนีเซีย แต่พบการใช้แคนในกลุ่มคาบสมุทรมลายูและเกาะบอร์เนียว ไปจนถึงพื้นที่เป็นแผ่นดินใหญ่ของทวีปเอเชียเท่านั้น (Terry E. Miller and Andrew Shahriari. 2006 : 148-149)

4.2 วา�ง กุลิต (Wayang Kulit)

“วา�ง กุลิต” (วา�ง : การแสดง และ กุลิต : เชิดหุ่น) เป็นการแสดงเชิดหุ่นเงาที่งดงามและวิจิตรกว่าการแสดงชนิดอื่นของอินโดนีเซีย เพราะเป็นการรวมศิลปะทุกแขนงเข้าไว้ด้วยกัน นับว่าเป็นศิลปะการแสดงที่เป็นเอกลักษณ์เด่นชัดและยังคงเป็นศิลปะประจำชาติที่เก่าแก่ที่สุดของอินโดนีเซีย ศิลปะการเชิดหนังหรือเชิดหุ่น ภาษาถิ่นชวาเรียกว่า “วา�ง ปูร์วา (Wayang Purwa)” [“วา�ง” แปลว่า “เงา” และ “ปูร์วา” แปลว่า “ความเก่าแก่”] หมายถึง ความเก่าแก่แห่งศิลปะการเชิดหุ่นที่ทำจากหนังให้เกิดเป็นภาพเงาบนจอผ้า ในปัจจุบัน “วา�ง” มีความหมายทั่วไปว่า “การแสดง” การแสดง “วา�ง กุลิต” แบบดั้งเดิมใช้วงดนตรีกาเมลันบรรเลงประกอบตลอดทั้งคืน โดยแบ่งออกเป็น 3 ช่วง ตามกลุ่มระบบเสียงดังนี้

1) ระบบเสียงสเลนโดร (Slendro) ช่วงที่ 1 ปาเต็ด เนม (Patet Nem) ใช้บรรเลงตั้งแต่ 3 ทุ่ม ถึงเที่ยงคืน ช่วงที่ 2 ปาเต็ด เซน โก (Patet Sango) ใช้บรรเลงตั้งแต่เที่ยงคืน ถึงตี 3 และช่วงที่ 3 ปาเต็ด แมนยารา (Patet Manyaru) ใช้บรรเลงตั้งแต่ตี 3 ถึงตอนเช้า

2) ระบบเสียงเปลือก (Pelog) ช่วงที่ 1 ปาเต็ด ลิมา (Patet Lima) ใช้บรรเลงตั้งแต่ 3 ทุ่ม ถึงเที่ยงคืน ช่วงที่ 2 ปาเต็ด เนม (Patet Nem) ใช้บรรเลงตั้งแต่เที่ยงคืน ถึงตี 3 และช่วงที่ 3 ปาเต็ด บารัง (Patet Barang) ใช้บรรเลงตั้งแต่ตี 3 ถึงตอนเช้า

“วา�ง กุลิต” จะใช้วงดนตรีกาเมลัน (Gamelan Music) บรรเลงประกอบการแสดง ซึ่งผู้เขียนได้อธิบายกล่าวถึงเครื่องดนตรีไว้ก่อนหน้านี้อแล้ว (ดังแสดงในภาพประกอบ 8.21)

ภาพประกอบ 8.21 “เครื่องดนตรีกาเมลัน ประกอบการแสดงวา�งกุลิต”

ที่มา (<https://www.flickr.com/photos/sigitdjatmiko/6238412348>, 29 พฤศจิกายน 2559)

4.3 Barong Dance (ระบำบารอง)

“ระบำบารอง” เป็นการแสดงระบำพื้นบ้าน เกี่ยวกับเรื่องราวการต่อสู้ระหว่างความดีกับความชั่วร้าย “บารอง” เป็นสัตว์ในตำนานนิยายโบราณ มีหลังอานยาวและหางโค้งงอน เป็นสัญลักษณ์แทนวิญญาณดีงาม ปกป้องรักษามนุษย์ ต่อสู้กับ “รังคา” ตัวละครที่เป็นสัญลักษณ์แทนวิญญาณชั่วร้าย ระบำบารองเป็นนาฏกรรมอันศักดิ์สิทธิ์ ประกอบการรำรำที่มีท่าทางอ่อนช้อยงดงามและแข็งแรงของตัวละคร

ภาพประกอบ 8.22 “เครื่องดนตรีกามาแลน ประกอบการแสดงระบำบารอง”

ที่มา (<http://bali-guides.blogspot.com/2015/11/barong-dance.html>, 29 พฤศจิกายน 2559)

การแสดงระบำบารอง จะใช้วงดนตรีกามาแลนบรรเลงประกอบการแสดง รายละเอียดเครื่องดนตรีได้อธิบายไว้ก่อนหน้าแล้ว (ดังแสดงในภาพประกอบ 8.22)

4.4. Popular Band

นักฎิกา สุนทรชนผล (2557 : 57-59) ได้กล่าวถึงวงดนตรีอินโดนีเซีย “Popular Band” ไว้ว่า เป็นวงดนตรีที่เกิดขึ้นจากอิทธิพลวัฒนธรรมดนตรีของชาวต่างชาติ เช่น อินเดีย อาหรับ โปรตุเกส เป็นต้น วงดนตรีป๊อปของอินโดนีเซียในปัจจุบันที่สำคัญมี 3 ประเภทดังนี้

4.4.1 Malay Orchestra (มาเลย์ ออร์เคสตรา) วงดนตรีประเภทนี้มีโครงสร้างทำนองมาจากอินเดียและอาหรับ จังหวะคล้ายอาหรับ เครื่องดนตรีจะใช้หลายประเภทมาผสมกัน รวมทั้งเครื่องดนตรีของชาติตะวันตกด้วย ส่วนภาษาที่ขับร้องจะใช้ภาษากัน

4.4.2 Lagu Indonesia (ลาгу อินโดนีเซีย) เป็นวงป๊อปแบบดนตรีตะวันตก แต่นักร้องขับร้องเป็นภาษาอินโดนีเซีย

4.4.3 Keroncong (เครื่องดนตรีวงประเภทรูปนี้จะประกอบด้วยเครื่องดนตรีตะวันตก นำมาประสมเป็นส่วนใหญ่ ได้แก่ ไวโอลิน กีตาร์ เซลโล แมนโดลิน เบส และนักร้อง เป็นวงดนตรีที่นิยมบรรเลงตั้งแต่สมัยโปรตุเกสเข้ามายึดครองในศตวรรษที่ 16

5. บทบาทและหน้าที่ของกamelan ในสังคม

5.1 ความภูมิใจในการจรรโลงรักษาศิลปะประจำชาติ คนตรีkamelanสามารถรักษาคุณค่าทางจริยธรรมที่แฝงอยู่ในบทเพลง บทร้องที่สามารถเชื่อมคยองอดีตให้เข้ากับปัจจุบัน เชื่อมสิ่งที่เป็นประเพณีให้เข้ากับสิ่งที่เป็นสมัยใหม่

5.2 เป็นสื่อมวลชนแก่ทุกระดับชนชั้น ในขณะที่สื่อมวลชนสมัยใหม่ชนิดอื่น ๆ ไม่สามารถจะเข้าถึงประชาชนในเมืองและชนบทได้ อันทำให้เกิดช่องว่างด้านการสื่อสารระหว่างกลุ่ม ทำให้คนอื่นแบ่งแยกแทนที่จะเข้าใจหรือเห็นใจกัน คนตรีkamelan ได้เดินเข้าหาประชาชน ให้ข่าวสาร สร้างความเข้าใจในระดับท้องถิ่น สามารถเชื่อมทัศนคติที่ต่างกันของคนในเมืองและชนบทได้เป็นอย่างดี

5.3 ความบันเทิงที่ลดช่องว่างระหว่างกลุ่มชน คนตรีkamelanเปิดโอกาสให้ชนทุกชั้นได้มีโอกาสบรรเลงทั้งที่บ้าน วัด และวัง ทำให้เกิดความเข้าใจกันดี ลดช่องว่าง ป้องกันไม่ให้เกิดการแบ่งแยกในสังคมซึ่งกำลังพัฒนาที่ต้องการความสามัคคีอย่างแรงกล้า เพื่อจะได้ก้าวไปข้างหน้าและบรรลุถึงความสำเร็จ

5.4 แสดงถึงความสามัคคีเป็นหนึ่งเดียว คนตรีkamelannิยมบรรเลงกันเป็นหมู่ ด้วยความซับซ้อนของคนตรีแสดงให้เห็นถึงสังคม ภาษา และวัฒนธรรม เพื่อให้ผู้นั้นสามารถเล่นดนตรีได้ดี จึงจำเป็นที่จะต้องเรียนรู้ลีลาของเครื่องดนตรีทุกชนิดให้ไปแนวเดียวกัน มีความสามัคคีกันช่วยเหลือกัน เพราะการบรรเลงดนตรีเพียงคนเดียวจะไม่ได้รับการยอมรับ

6. บทเพลง

บทเพลงที่ควรศึกษาและแนะนำให้ฟัง (Instrumental Music of Asia. 1979 : 12)

6.1 Senggot (Cheerful) 1'54"

1st Kacapi (Kacapi Indung) : Maman Suherman

2nd Kacapi (Kacapi Rincik) : Atang Warsita

Suling : Wawan Hermawan

6.2 Padusunan Proangan (Priangan Village) 2'10"

Kacapi : Tatang Benyamin

6.3 Kacang Buncis 3'22"

วัฒนธรรมดนตรีมาเลเซีย

ปราโมทย์ ด่านประดิษฐ์ (2541 : 24) กล่าวถึงดนตรีมาเลเซียไว้ว่า มาเลเซียเป็นดินแดนแห่งความแตกต่างหลากหลายเผ่าพันธุ์ ทั้งทางด้านภาษา วัฒนธรรม และศาสนา แต่ถึงอย่างไรมาเลเซียก็เป็นชาติที่มีความมั่นคงชาติหนึ่งในแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เป็นเมืองท่าที่สำคัญของปลายคาบสมุทรมาตั้งแต่อดีต ประชาชนของมาเลเซียมีหลายกลุ่มชน ทั้งชนพื้นเมืองเดิมของชาวมลายู ชาวจีน ชาวอินเดีย ชาวปากีสถาน ชาวโอรัง ชาวแอสรี (ชนเผ่าพื้นเมือง) พวกยูเรเชียน และฝรั่งเชื้อชาติต่าง ๆ ที่เข้ามาก่อนและหลังการตกเป็นเมืองขึ้นของอังกฤษ ชาวมาเลเซียก็ได้รับวัฒนธรรมผสมจากการมารวมอยู่ของชนเผ่าต่าง ๆ รวมถึงดนตรีที่มีความเกี่ยวข้องกับผูกพันกับพิธีกรรมทางศาสนา ฮินดู มุสลิม และความเชื่อถือโบราณ แถบรัฐทางตอนเหนือในก้นลันตัน เกดาห์ ตรังกานู มีความเจริญรุ่งเรืองทางด้านดนตรี การบรรเลงดนตรีจะเกี่ยวข้องกับพิธีกรรมทางศาสนา จึงเกิดศิลปะการดนตรีและการฟ้อนรำขึ้นหลากหลาย เครื่องดนตรีที่เกิดขึ้นมีความแตกต่างแต่เกี่ยวเนื่องกัน และมีความสัมพันธ์กับศาสนพิธีและความเชื่ออย่างลึกซึ้ง

นอกจากนี้ นัฏฐิกา สุนทรชนผล (2557 : 61-62) ได้กล่าวไว้ว่า เนื่องจากประเทศมาเลเซียเคยตกเป็นเมืองขึ้นของอังกฤษมาเป็นเวลานาน และทั้งยังเป็นดินแดนที่ประกอบด้วยชนเผ่าหลัก ๆ หลายเผ่า ได้แก่ มาเลย์ จีน และอินเดีย จึงส่งผลให้ดนตรีมาเลเซียครอบคลุมดนตรีของวัฒนธรรมต่าง ๆ เหล่านั้นทั้งหมด ดนตรีบางชนิดอย่างเช่น Ronggeng (รองเง็ง) ซึ่งมีกลุ่มเสียงออกไปทางตะวันตก ดนตรีบางชนิดก็ฟังเป็นจีนแท้ ๆ บางชนิดก็หยิบยืมมาจากดนตรีชนนิยมในแถบเอเชียตะวันตก

อย่างไรก็ตาม แสดงให้เห็นได้ชัดว่าดนตรีมาเลเซียมีการผสมผสานระหว่างเอเชียอาคเนย์กับเอเชียตะวันตก แต่ที่ชัดเจนมากที่สุดเห็นจะเป็นดนตรีอาหรับกับดนตรีจากแถบหมู่เกาะและแผ่นดินใหญ่ของมาเลเซีย รวมถึงดนตรีจากอินเดียด้วย ด้วยเหตุผลข้างต้นที่กล่าวมาจึงทำให้เมื่อเราได้ยินการบรรเลงดนตรีของมาเลเซียเป็นครั้งแรก เช่น ดนตรีในพระราชพิธีราชาภิเษกของสุลต่านที่ใช้ปี่เซรูโน หรือดนตรีประกอบการแสดง Mayong (มะโยง) ที่บรรเลงด้วยซอริบบ์ก็ตาม บางคนอาจจะสับสนว่าเป็นดนตรีจากตะวันออกกลางหรืออาหรับ ที่มีท่วงทำนองเลื่อนไหลอย่างต่อเนื่องใช้ช่วงเสียงแคบ ๆ ขึ้นคู่เสียงแคบ ๆ และวลีสั้น ๆ หรือไม่ก็อาจจะรู้ได้ว่ากระสวนของจังหวะที่แตกต่างไปจากดนตรีเอเชียตะวันตก แม้จะมีความคล้ายคลึงกันก็ตาม แต่สิ่งที่แสดงถึงความเป็นเอเชียอาคเนย์ก็คือ เสียงฆ้องเดี่ยว ที่ตีกำหนดจังหวะเป็นชุด ๆ

เมื่อศาสนาอิสลามเข้ามามีอิทธิพลดนตรีมาเลเซียก็ได้รับการผสมผสานเกิดรูปแบบใหม่ ๆ ทางดนตรีในด้านจังหวะ สำหรับแนวทำนองหลัก (Themes) ของเพลงร้องและเนื้อเพลง โดยปกติเป็นการสวดขอพรต่อพระองค์อัลลอฮ์ (Holy Prophet) ที่เป็นแบบเฉพาะของดนตรีศาสนาทาง

ตะวันออกเรียกว่า Zikir (ซิกิร) หรืออาจมีชื่อต่าง ๆ จากนี้ได้อีก คนตรีเหล่านี้ยังคงเล่นในงานแต่งงานและพิธีทางศาสนา ส่วนคนตรีประจำชาติมีรูปแบบต่าง ๆ ใช้สำหรับงานรื่นเริง มีลักษณะง่าย ๆ และมีสีสันทันที่เป็นรูปแบบการเดินรำที่แพร่หลายในการละเล่นพื้นบ้านและพิธีกรรมต่าง ๆ

ในที่นี้ผู้เขียนจะขอกล่าวถึงเรื่องราวของคนตรีมาเลเซียโดยสังเขปดังนี้

1. เครื่องดนตรี

เครื่องดนตรีมาเลเซียมีการผสมผสานกับอินโดนีเซีย (ชวา-บาห์ลี) คนตรีตะวันตก และได้รับอิทธิพลจากคนตรีไทยภาคใต้ จึงทำให้เครื่องดนตรีและทำนองเพลงบางทำนองมีลักษณะใกล้เคียงกัน โดยเฉพาะคนตรีประกอบหนังตะลุงที่มีลักษณะท่วงทำนองและกระสวนจังหวะที่เกือบเหมือนกับไทย ซึ่งเครื่องดนตรีของมาเลเซียที่น่าสนใจมีมากมายหลายชนิด แต่ที่สำคัญ ๆ ที่ใช้บรรเลงในวงคนตรีและประกอบการแสดงมีดังนี้

1.1 Serunai (เซรุไน) เครื่องเป่าประเภทปี่มีลิ้น ได้รับมาจากตะวันออกกลาง คล้ายปี่กาหลอทางภาคใต้ของไทย เป็นเครื่องเป่าดั้งเดิมที่มีมานานและเล่นโดยชุมชนชาวมลายูในรัฐกลันตัน ชายฝั่งตะวันออกของมาเลเซีย เซรุไนมีลักษณะเฉพาะ โครงสร้างทำจากต้นอ้อมีใบตาลวางทับไว้ 2 ชั้นยึดด้วยโลหะ มีรูที่ใช้นิ้วปิดข้างหน้า 7 รู ข้างหลัง 1 รูสำหรับนิ้วหัวแม่มือ Serunai ใช้ประกอบการแสดง “Wayang Kulit (เวียงกุลิต)” หรือมหัศจรรย์ (ดังแสดงในภาพประกอบ 8.23)

ภาพประกอบ 8.23 Serunai

ที่มา (คนตรีอาเซียน. 2557 : 62)

1.2 Rebab Tiga Tari (รีบบัตติกาทารี) เป็นเครื่องสายประเภทสี มี 2 สาย รูปร่างลักษณะคล้ายซอสามสายของไทย มีการกล่าวขานกันว่านักคนตรีจะให้ความเคารพอย่างมาก เนื่องจากตัวซอมีความสัมพันธ์ที่อยู่เหนือธรรมชาติ กะโหลกซอรูปหัวใจ หน้ากะโหลกซอจึงด้วยหนังที่ทำมาจากกระเพาะของแพะหรือหนังควาย ทวนทำจากไม้ ส่วนหัวคล้ายกับซอไทยและซอเขมร คันชักโค้งทำมาจากวัสดุหลายอย่าง เช่น ไยมะพร้าว หรือพลาสติก (ดังแสดงในภาพประกอบ 8.24)

ภาพประกอบ 8.24 “Rebab Tiga Tari”

ที่มา (<https://www.kamerabudaya.com/2016/11/mengenal-alat-musik-tradisional-rebab.html>,
26 พฤศจิกายน 2559)

ภาพประกอบ 8.25 Rebab Dua Tari

ที่มา (ดนตรีอาเซียน. 2557 : 63)

1.3 Rebab Dua Tari (รีบบ์ด้วฑาริ) เป็นเครื่องดนตรีพื้นเมืองของชาวมาเลย์ ประเภทเครื่องสี มี 2 สาย ใช้บรรเลงประกอบการแสดงวายังกุลิต (ดังแสดงในภาพประกอบ 8.25)

1.4 Gambus (กัมบุส) เป็นเครื่องสายประเภทดีด มีลักษณะคล้าย Lute (ลูท) นำเข้ามาเลเซียโดยชาวเปอร์เซียและพ่อค้าตะวันออกกลาง เป็นเครื่องดนตรีที่สามารถเล่นเพลงพื้นเมืองชาวมาเลย์ได้หลายแบบ ใช้เทคนิคการดีดด้วยนิ้วมือ หรือเขาสัตว์ เป็นเครื่องดนตรีบรรเลงให้เสียงนำในวง Ghazal (กาซัล) (ดังแสดงในภาพประกอบ 8.26)

ภาพประกอบ 8.26 Gambus

ที่มา (ดนตรีอาเซียน. 2557 : 65)

1.5 Kulintang (กูดินดัง) เครื่องตีประเภทฆ้องมีปี่ม้นำเข้ามาจากทางตะวันตกของซาบาวห์ โดยชาวบรูไน ใช้เล่นร่วมกับ Gong (ฆ้อง) พื้นเมืองชนิดอื่น ประกอบด้วยฆ้องเล็ก 8-9 ลูกวางเรียงต่อกันตามระดับทำนอง ใช้เล่นในงานเทศกาล งานแต่งงาน และพิธีกรรมทางศาสนา

1.6 Tetawak (เตตาวัค) ฆ้องคู่ใบใหญ่ใช้ฆวน แบบเดียวกับ Kempul (เคมปลุค) ของอินโดนีเซีย ตีด้วยไม้รวม

1.7 Kenong (เกนอง) ฆ้องคู่แบบทางใต้ของไทย

1.8 Kesi (เกซี) คล้ายฆ้องเล็กคู่มีปี่ตรงกลาง

1.9 Gendang (เกนดัง) กลองสองหน้ารูปทรงกระบอกทำจากไม้ มี 2 ลูก หุ้มหน้าด้วยหนังแพะและหนังวัว (หน้าเล็ก-ใหญ่) ขึ้นเสียงด้วยการจิ้งสายเชือกหนังเร่งเสียง วางบนตักหรือขาไม้ ตีด้วยมือหรือไม้ตี ประกอบด้วย Ibu (อีนู : กลองแม่) และ Anak (อานัก : กลองลูก)

1.10 Gedombak (เกดัมบัค) กลองหน้าเดียวเปิดท้ายเหมือน โทนาชาติของไทย แต่รูปร่างป้อมกว่า มี 2 ขนาด (Gedombak Ibu และ Gedombak Anak) หุ่นกลองทำด้วยไม้

1.11 Geduk (เกดุก) กลองสองหน้าคล้ายกลองคู้กของไทย ตรึงด้วยหมุด ใช้ไม้สองอันค้ำยันขึ้น มี 2 ขนาด (Geduk Ibu และ Geduk Anak)

2. ดนตรีและการแสดง

ปัจจุบันมาเลเซียมีวงดนตรีหลัก ๆ 2 ชนิด คือ วงโบนัต และวงกาเมลัน (รูปแบบของวงดนตรีเหมือนกับอินโดนีเซีย) นอกจากนี้ยังมีดนตรีประกอบการรำร่า การแสดง และการละเล่น อธิบายพอสังเขปดังนี้

ภาพประกอบ 8.27 “วงดนตรี Nobat”

ที่มา (<https://sites.google.com/site/malesei/jg/wathnthrrm>, 26 พฤศจิกายน 2559)

2.1 Nobat (โนบัต)

“โนบัต” เป็นวงดนตรีในราชสำนักบรรเลงเพลงสวดทางศาสนาเป็นหลัก (ดังแสดงในภาพประกอบ 8.27) เครื่องดนตรีประกอบด้วย Serunai (ปี่เซรูไน) Nafiri (แตรนาฟิรี) Gendang Nobat (กลองโนบัต) Gendang Kecil (กลองสองหน้า) Negara (กลองโลหะ) และ Kopok-kopko (ฉาบเล็ก)

2.2 Wayang Kulit (ว้ายังกูลิต : หนังตะลุง)

“ว้ายังกูลิต” เป็นการแสดงที่ได้รับความนิยมมากของชาวมาเลเซียตอนเหนือ โดยมีนายหนัง (ร้อง/ชักหุ่น) ที่เรียกว่า Dalang เป็นผู้พากย์สนทนาโดยใช้น้ำเสียงที่มีลักษณะต่าง ๆ เรื่องที่ใช้แสดงจะอยู่บนพื้นฐานของมหากาพย์รามายณะและเรื่องราวพื้นบ้าน โดยมีวงดนตรีบรรเลงร่วมเป็นส่วนหนึ่งของการแสดง เครื่องดนตรีประกอบด้วย Serunai (ปี่เซรูไน) Geduk (กลองตุ๊ก) Gendang (กลองสองหน้า) Gedombak (กลองโตนชาติรี) Kenong (ฆ้องคู่เล็ก) Tetawak (ฆ้องคู่ใหญ่) Kesi (ฉาบเล็ก) และ Tamborin (แทมโบริน) (ดังแสดงในภาพประกอบ 8.28)

ภาพประกอบ 8.28 “เครื่องดนตรีว้ายังกูลิต”

ที่มา (http://linoit.com/users/Cikgu_D/canvases/Seni%20Dikir%20Barat, 26 พฤศจิกายน 2559)

2.3 Mahyong (มะโย่ง)

“มะโย่ง” เป็นการแสดงอย่างหนึ่งประกอบด้วยการรำรำ การขับร้อง และการละคร ทำรำมีความเกี่ยวพันกับการทำนาซึ่งได้รับอิทธิพลมาจากอาหรับและ โปรตุเกส วงดนตรีบรรเลงประกอบด้วย Rebab Tiga Tari (รีบบัตติกาทารี) Serunai (ปี่เซรูไน) Gendang Anak (กลองสองหน้า) Tetawak (ฆ้องคู่ใหญ่) Kenong (ฆ้องคู่เล็ก) และ Kesi (ฉาบเล็ก) (ดังแสดงในภาพประกอบ 8.29)

ภาพประกอบ 8.29 “Mahyong”

ที่มา (<https://th.wikipedia.org/wiki/File:ShowMakyonginRama5.jpg>, 26 พฤศจิกายน 2559)

2.4 Rong-Ngaeng (รองเง็ง)

“รองเง็ง” เป็นการร่ายรำประกอบการขับร้องประเภทหนึ่งที่มีความนิยมของชาวมลายูตะวันตก จังหะและการเคลื่อนไหวร่างกายโดยใช้ส่วนล่างถึงเท้ามากกว่ามือ แสดงให้เห็นอิทธิพลการเต้นพื้นเมืองชาวโปรตุเกส เครื่องดนตรีประกอบด้วย Violin (ไวโอลิน) Accordion (แอกคอร์ดียน) Mandolin (แมนโดลิน) Rebana Besar (กลองร่ามะนา) Gendang (กลองสองหน้า) Tetawak (ซ้องใหญ่) (ดังแสดงในภาพประกอบ 8.30)

ภาพประกอบ 8.30 “วงดนตรี Rong-Ngaeng”

ที่มา (<https://sites.google.com/site/silpkarsaedngwathnthrrm/silp-wathnthrrm/rong-ngaeng>,

26 พฤศจิกายน 2559)

ภาพประกอบ 8.31 “เครื่องดนตรีวงกามแล่น”

ที่มา (<https://www.asian-recipe.com/indonesia/id-information/traditional-indonesian-music.html>,
26 พฤศจิกายน 2559)

2.5 Gamelan (กามแล่น)

“กามแล่น” เป็นวงดนตรีแบบดั้งเดิมของมาเลเซียที่มีรากฐานเดียวกันกับ “กามแล่น” ของอินโดนีเซีย บรรเลงประกอบพิธีกรรมทางศาสนาและสังคม ประกอบด้วยเครื่องดนตรี 5 - 14 ชนิด เช่น ระนาดโลหะ (Saron) ม้องราง (Bonang) ม้องที่ห้อยบนราว (Kempul) และเกนอง (Kenong) ลักษณะของวงแบ่งออกเป็น 2 ประเภทคือ แบบหนัก ได้แก่ ระนาดโลหะ ม้องวาง ม้องชุด ซึ่งเหมาะกับการบรรเลงนอกอาคาร เพราะมีเสียงดังกังวานพิเศษ และอีกประเภทคือ แบบนุ่ม จะมี ระนาดไม้ (Gambang) ซอริบับ (Rebab Tiga Tari) และขลุ่ยไม้ไผ่ (Suling) เข้ามาบรรเลงผสม ซึ่งให้เสียงทุ้มต่ำนุ่มนวลเหมาะที่จะใช้บรรเลงภายในอาคาร (ดังแสดงในภาพประกอบ 8.31)

3. บทเพลง

บทเพลงที่ควรศึกษาและแนะนำให้ฟัง (Instrumental Music of Asia. 1979 : 21-22)

5.1 Serampang Laut (Fishermen's Spears) 3'59"

Violin : Hamzah Dolmat

Rebana : Sgariff Baboo, Hassan Man

Gong : Ishak Sulong

5.2 Anak Ikan (Little Fish) 3'59"

Gambus : Fadzil Ahmad

วัฒนธรรมดนตรีสิงคโปร์

สิงคโปร์ (Singapore) เป็นประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ที่ตั้งอยู่บนเกาะทางใต้สุดของคาบสมุทรมลายู ทางใต้ของรัฐยะโฮร์ (Johor Bahru) ของมาเลเซีย และอยู่ทางเหนือของเกาะเรียด (Riau) ของอินโดนีเซีย เนื่องจากสิงคโปร์มีประชากรที่หลากหลายและเป็นชาวจีนโดยส่วนใหญ่ จึงทำให้ทั้งวัฒนธรรมดนตรีก็มาจากจีนทั้งเครื่องดนตรีและลักษณะของคนตรีเอง รวมถึงอิทธิพลทางวัฒนธรรมดนตรีจากกลุ่มประเทศใกล้เคียง อาทิ วินา (Veena) ของอินเดีย หรืออู่เจิง (Guzheng) ของจีน (นัฐฉิกา สุนทรชนผล. 2557 : 74-78)

ผู้เขียนจะขอก้าวถึงเครื่องดนตรีและวงดนตรีที่สำคัญ โดยสังเขปดังนี้

1. เครื่องดนตรี

1.1 Dizi (ดีซึ) หรือขลุ่ยไม้ไผ่ เป็นเครื่องเป่าประเภทขลุ่ย ได้รับความนิยมในจีนและเผยแพร่เข้ามาสู่สิงคโปร์ เชื่อกันว่านำมาจากทิเบตในสมัยราชวงศ์ฮั่น และสมัยต่อ ๆ มาได้มีการพัฒนาจนถึงคริสต์ศตวรรษที่ 10 พร้อม ๆ กับบทกวีซ่งและกลองจิวสมัยหยวน ขลุ่ยผิวได้กลายเป็นเครื่องดนตรีสำคัญในการบรรเลงประกอบเสียงในจิวพื้นเมืองของชนกลุ่มน้อยที่ขาดไม่ได้ (ดังแสดงในภาพประกอบ 8.32)

ภาพประกอบ 8.32 “Dizi”

ที่มา (<http://www.thaigoodview.com/node/186388>, 3 ธันวาคม 2559)

1.2 Erhu (เอ้อหู) เป็นเครื่องสายประเภทสี มี 2 สาย ที่มีชื่อเสียงมาตั้งแต่สมัยราชวงศ์ถัง (คริสต์ศตวรรษที่ 7-10) เป็นเครื่องสีที่นิยมเล่นในชนกลุ่มน้อยที่อยู่ทางตะวันตกเฉียงเหนือของจีน ซอเอ้อหูมีระดับเสียง 5 ระดับเสียงและกว้างถึง 3 ช่วงเสียง ทำให้สามารถบรรเลงบทเพลงที่เน้นถึงอารมณ์ความรู้สึกซาบซึ้งได้เป็นอย่างดี จนได้รับการขนานนามว่า “ไวโอลินจีน” ซอเอ้อหูสามารถบรรเลงเดี่ยวได้อย่างโดดเด่น หรือใช้บรรเลงประกอบการแสดงอุปรากรจีน และเพลงป๊อปปี้ในวงดนตรีประเภทปี่และซอของจีน จึงได้รับความนิยมจากคนชาวจีนทั่วไปและเผยแพร่มาสู่สิงคโปร์ (ดังแสดงในภาพประกอบ 8.33)

ภาพประกอบ 8.33 “Erhu”

ที่มา (<http://www.thaigoodview.com/node/186706?page=0,1>, 3 ธันวาคม 2559)

1.3 Gaohu (เก๋่าหู) เป็นเครื่องสายประเภทสี มี 2 สาย มีลักษณะคล้ายกับซอเอ๋อหู แต่ระดับเสียงสูงกว่า 5 ระดับ เพราะมีกล่องเสียงที่เล็กและกลมกว่า จึงให้เสียงที่กังวานกว่าเมื่อเทียบกับซอเอ๋อหู ซอเก๋่าหูเป็นเครื่องดนตรีหลักของบทเพลงกวางตุ้งและเพลงอุปรากรจีน (ดังแสดงในภาพประกอบ 8.34)

ภาพประกอบ 8.34 “Gaohu”

ที่มา (<https://psfsk.wordpress.com/2008/12/03/>, 3 ธันวาคม 2559)

1.4 Pipa (พื้ผา) เป็นเครื่องสายประเภทดีด มี 4 สาย ถือว่าเป็นตัวแทนของเครื่องสายดีดทุกประเภทซึ่งได้สะท้อนถึงวัฒนธรรมที่มีมาอันยาวนานของจีน ในสมัยก่อนจีนจะมีลักษณะของพิณพระจันทร์ (หลัวจิ้น) และพิณสามสาย ซึ่งจะถูกรเรียกว่า “พื้ผา” หลังจากที่มีการพัฒนามากขึ้นจึงได้มีการกำหนดชื่อของพื้ผาแต่ละรูปลักษณะอย่างชัดเจน ดังที่เห็นกันในปัจจุบัน พื้ผาสามารถเล่นเสียงที่มีระยะห่างครึ่งเสียงเทียบเท่ากับระบบเสียงดนตรีตะวันตกแบบโครมาติกได้ อีกทั้งยังมีความโดดเด่นในการบรรเลงเดี่ยว เป็นเครื่องดนตรีสำคัญที่ขาดไม่ได้ในวงดนตรีจีนปัจจุบัน นับเป็นเครื่องดนตรีที่มีชื่อเสียงระดับโลก (ดังแสดงในภาพประกอบ 8.35)

ภาพประกอบ 8.35 “Pipa”

ที่มา (<http://www.thaigoodview.com/node/186372>, 3 ธันวาคม 2559)

1.5 Zhongruan (ซ่งหรววน) เป็นเครื่องสายประเภทคืด มี 4 สาย มีลักษณะคล้ายกับพิพาท แต่ส่วนคอมีลักษณะตั้งตรง และซ่งหรววนมีกล่องเสียงวงกลม (ดังแสดงในภาพประกอบ 8.36)

ภาพประกอบ 8.36 “Zhongrun”

ที่มา (<http://www.thaigoodview.com/node/186706?page=0,1>, 3 ธันวาคม 2559)

1.6 Yangqin (หยางฉิน) เป็นเครื่องดนตรีรูปทรงคล้ายขิมของไทย เคยแพร่เข้าสู่จีนมาทางประเทศแถบตะวันออกกลางในช่วงสมัยราชวงศ์หมิง แต่เดิมเป็นเครื่องดนตรีพื้นเมืองของชาวอาหรับและเปอร์เซีย มีชื่อเรียกภาษาพื้นเมืองว่า “ซานเทอร์ (Santur)” สามารถบรรเลงเดี่ยว บรรเลงประสมวง หรือบรรเลงประกอบ ถือว่าเป็นเครื่องดนตรีที่สำคัญ (ดังแสดงในภาพประกอบ 8.37)

ภาพประกอบ 8.37 “Yangqin”

ที่มา (<http://hesed.info/blog/yangqin-instrument.abp>, 3 ธันวาคม 2559)

1.7 Guzheng (กู่เจิง) เป็นเครื่องดนตรีดั้งเดิม ประเภทสายดีดของจีนทำจากไม้ สายทำจากไหม ปัจจุบันเป็นสายโลหะและเหล็กที่พันด้วยไนลอน มี 21 สาย เป็นต้นแบบของ Koto ญี่ปุ่น Kayageum เกาหลี และ Yatga มองโกเลีย ใช้บรรเลงเดี่ยวและประสมในวงดนตรี (ดังแสดงในภาพประกอบ 8.38)

ภาพประกอบ 8.38 “Guzheng”

ที่มา (<https://ezbuy.sg/product/51000005587871.html>, 3 ธันวาคม 2559)

1.8 Konghou (คองโหว) เป็นเครื่องสายประเภทดีดคล้ายกับ Harp ของทางตะวันตก แต่มีลักษณะเด่นที่ต่างกันคือ สายของคองโหวจะถูกพับเพื่อทำให้เกิดเป็นสองแถว ทำให้ผู้เล่นสามารถใช้เทคนิคการเล่นขั้นสูงได้ รวมถึงยังเหมาะกับการเล่นเพลงในจังหวะเร็วและสร้างเสียงประกอบได้อีกด้วย (ดังแสดงในภาพประกอบ 8.39)

ภาพประกอบ 8.39 “Konghou”

ที่มา (<http://www.thaigoodview.com/node/186372>, 3 ธันวาคม 2559)

1.9 Veena (วีณา) เป็นเครื่องสายประเภทคืดที่ได้รับอิทธิพลจากอินเดีย ซึ่งส่วนใหญ่แล้ว จะใช้ในดนตรีคานาทิก (Carnatic) (ดนตรีที่เล่นกันทางตอนใต้ของอินเดีย) รูปแบบของวีณาจะมี ลักษณะที่แตกต่างกันออก ผู้เล่นวีณาเรียกว่า “Vainika (ไวนิกา)” (ดังแสดงในภาพประกอบ 8.40)

ภาพประกอบ 8.40 “Veena”

ที่มา (<http://nas.org.sg/members/courses/>, 3 ธันวาคม 2559)

2. ดนตรีและการแสดง

ปิยะแสง จันทรวงศ์ไพศาล (2558 : 377-378) ได้กล่าวไว้ว่า เนื่องจากสิงคโปร์เป็น ประเทศที่มีประชากรหลากหลายเชื้อชาติหลากหลายศาสนา ทำให้มีศิลปวัฒนธรรมที่หลากหลาย และเข้ามารวมกันเป็นลักษณะสังคมพหุวัฒนธรรม ต่างมีเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมในสังคมชาติพันธุ์ของตนเอง สิงคโปร์เพิ่งจะประกาศเอกราชและปกครองตนเองเป็นสาธารณรัฐสิงคโปร์ เมื่อปี พุทธศักราช 2508 จึงทำให้สังคมของสิงคโปร์ที่ก่อร่างสร้างประเทศเพียง 51 ปีที่ผ่านมา จึงไม่มีความเด่นชัดในเชิงวัฒนธรรมที่เป็นหนึ่งเดียว แต่สิงคโปร์ก็เป็นพหุสังคมวัฒนธรรมแบบผสมผสาน

ดังนั้นในการแสวงหาตัวตนที่แท้จริงของสิงคโปร์ ยังอยู่ในการแสวงหาบริบทของ วัฒนธรรมที่หลากหลายจนกว่ารากเหง้าของวัฒนธรรมเดิมหายไป แล้วหล่อหลอมวัฒนธรรมแบบ ผสมแบบสิงคโปร์ และเมื่อนั้นความเป็นตัวตนที่แท้จริงจึงจะค่อย ๆ กำเนิดขึ้น พร้อม ๆ กับ เอกลักษณ์ในความหมายของศิลปะสิงคโปร์จึงจะเกิดขึ้นได้อย่างสมบูรณ์

ปัจจุบันดนตรีและการแสดงของประเทศสิงคโปร์ที่สำคัญ ๆ มีดังนี้

2.1 เชิดสิงโต (Lion Dance)

ปิยะแสง จันทรวงศ์ไพศาล (2558 : 378-379) ได้กล่าวไว้ว่า การเชิดสิงโตเป็นส่วน หนึ่งของการเฉลิมฉลองในเทศกาลตรุษจีนหรือวันขึ้นปีใหม่ของชาวจีนทั่วโลก ประชากรใน สิงคโปร์ส่วนใหญ่มีเชื้อสายจากชุมชนชาวจีนมณฑลทางใต้ของจีน จึงทำให้แบบอย่างการเชิดสิงโต และการผลิตหัวสิงโตเป็นแบบสิงโตทางภาคใต้ (South Lion) มีการใช้โครงไม้ไผ่ประกอบเข้ากับ วัสดุท้องถิ่น เช่น กระจาด ผ้าไหม โลหะ แผ่นเงิน และเกล็ดทอง เย็บประกอบและจัดสร้างตามแบบ หัวสิงโตท้องถิ่นในสกลเกษม แต่จิว และกวางตุ้ง

การเชิดสิงโตจะมีการเล่นกันครั้งหนึ่งด้วยเสียงกลองและเสียงจุดประทัดดังสนั่นไปพร้อมกันด้วย คณะเชิดสิงโตมีจำนวน 10 กว่าคนขึ้นไปจะพากันแบกหัวเชิดสิงโต ตีกลอง พร้อมเครื่องตีประกอบจังหวะตระเวนไปตามห้างร้านค้าต่าง ๆ ที่เป็นชุมชนชาวจีน พอถึงหน้าอาคารร้านตลาดก็จะเชิดอยู่สักครู่หนึ่ง เมื่อเจ้าของห้างร้านเอาขนมแข่งและเงินใส่ซองกระดาศสีแดงมาให้สิงโต คณะเชิดสิงโตก็จะเชิดเป็นการลาแล้วก็เคลื่อนไปยังห้างร้านถัดไป (ศรีมหาโพธิ์. 2542 : 120-121)

2.2 จี๋วหนุ่กระบอบก

พรพรรณ จันทโรนานนท์ (2528 : 74-81) กล่าวไว้ว่า แต่เดิมหนุ่กระบอบกที่ทำจากไม้เป็นองค์ประกอบสำคัญในการประกอบพิธีกรรมในงานศพและพิธีขจัดกาฬโรคในสมัยโบราณ ต่อมาในสมัยปลายราชวงศ์ซ่งได้ถูกนำมาแสดงในงานมงคล และใช้หนุ่กระบอบกแสดงในงานศพ จนถึงสมัยราชวงศ์หมิงมีหนุ่กระบอบกชนิดใหม่เกิดขึ้นเรียกว่า “ปู้ไต้ซื่อ (จางซื่อ : หนุ่กระบอบกถุงมือ)” ที่มีฉลบทลกเกี้ยน เมืองเฉียนโจว และการแสดงชนิดนี้เป็นที่นิยมกันมากที่ไต้หวัน โดยเฉพาะชนชาวจีนฮกเกี้ยน ปัจจุบันพิธีกรรมดังกล่าวก็ยังมิให้เห็นอยู่ในสิงคโปร์ เช่น พิธีงเด็ก ที่วัดจีนผู้เจวี ยซื่อ หนุ่กระบอบกปู้ไต้ซื่อแพร่กระจายเข้าสู่สิงคโปร์เมื่อใดนั้นไม่มีหลักฐานแน่นอน การแสดงจี๋วโรงใหญ่ในปัจจุบันนี้แม้ว่าค่าจ้างตัวแสดงจะมีรายได้ดีพอสมควร แต่เนื่องจากอัตราค่าจ้างจี๋วโรงใหญ่นั้นสูงมาก ดังนั้นการที่จะมีโอกาสรับการว่าจ้างให้ไปแสดงจึงไม่บ่อยนัก ประกอบกับการออกแสดงในแต่ละครั้งต้องฝึกหัดอยู่นาน ทั้งทำนอง เสียงร้อง ท่าทางต่าง ๆ รวมทั้งการรำรำ จึงทำให้เสียเวลามาก ซึ่งสิ่งเหล่านี้ตรงข้ามกับการแสดงหนุ่กระบอบก

สำหรับการแสดงหนุ่กระบอบกนั้นหากร้องเพลงประกอบการแสดงได้พร้อมทั้งหัดเชิดหนุ่ในช่วงเวลาอันสั้นก็ออกแสดงได้ทันที ทั้งอัตราค่าจ้างก็ถูกกว่าจี๋วโรงใหญ่กว่าครึ่ง ด้วยเหตุนี้จึงทำให้ผู้ว่าจ้างไปแสดงบ่อยครั้ง โรงแสดงของจี๋วหนุ่กระบอบกตั้งเป็น โครงร้านเดี่ยว ๆ ยกพื้นสูงจากพื้นดินประมาณเมตรกว่า ๆ ตัวโรงคลุมด้วยผ้าใบด้านบนและด้านหลัง ด้านข้างเปิดโล่ง ฉากและเครื่องประดับฉากเป็นฉากถาวรสำหรับการแสดงทุกอย่าง ในสังคมชาวจีนสมัยก่อนเมื่อสิ้นฤดูเก็บเกี่ยวชาวบ้านมักว่าจ้างจี๋วชนิดต่าง ๆ มาแสดงฉลอง เพื่อตอบแทนคุณเจ้ากรรมที่ได้อำนวยความสะดวกกับพื้นที่นาไร่ ปัจจุบันนี้การแสดงจี๋วหนุ่กระบอบกที่สิงคโปร์มีผู้ชมน้อยมาก สำหรับการแสดงในรอบกลางวันนั้นกล่าวได้ว่าเป็นการแสดงให้เจ้าประจำศาลคู่ ส่วนเวลากลางคืนหากเป็นคณะที่มีชื่อเสียงก็จะมีผู้ชมเพิ่มมากขึ้น

2.3 บังสาวัน (Bangsawan)

“บังสาวัน” เป็นการแสดงละครร้องคล้ายกับการแสดงโอเปร่า (Opera) ทางยุโรป ซึ่งได้รับความนิยมมากในสิงคโปร์ โดยมีการแสดงประกอบการร้องบทละครออกมาเป็นเพลงด้วยตัวของนักแสดงเอง พร้อมกับการเดินประกอบเสียงดนตรีในท่าทางและอารมณ์ต่าง ๆ ตามบทบาทที่ได้รับ ประกอบกับการแต่งกายด้วยเสื้อผ้าสีสดใสสวยงาม

นอกจากที่กล่าวมาข้างต้นยังมีการแสดงดนตรีดั้งเดิมคือ “น่านหยิน (Nanhyin)” ซึ่งเป็นการแสดงดนตรีเก่าแก่ของชาวจีนฮกเกี้ยนที่มาตั้งรกรากในสิงคโปร์ แม้จะเป็นการเปล่งเสียงร้องเอื้อนผ่านท่วงทำนองช้า ๆ แต่ยังให้กำลังใจในยามที่ต้องเผชิญกับความทุกข์ยากหรือความท้าทายในชีวิต ปัจจุบันบทเพลง “Gan Huai” ยังคงสะท้อนถึงเอกลักษณ์ของดนตรีน่านหยินที่บรรเลงด้วยเครื่องดนตรีพื้นบ้าน ได้แก่ ซันเซียน (Sanhsian) พิ๊ปา (Pipa) ดีซู่ (Dizi) และเอ๋อหู (Erhu) (ดังแสดงในภาพประกอบ 8.41)

นอกจากนี้ดนตรีน่านหยินยังได้รับการยกย่องจากองค์การยูเนสโก (UNESCO) ให้เป็นมรดกทางวัฒนธรรมในฐานะรูปแบบดนตรีที่เก่าแก่ที่สุดจากทางตอนใต้ในมณฑลฝูเจี้ยนของจีนที่ยังคงดำรงอยู่ และได้รับการอนุรักษ์จากชาวสิงคโปร์เป็นอย่างดี

ภาพประกอบ 8.41 “Nanhyin”

ที่มา (<https://www.youtube.com/watch?v=GQ4BIo0ViJk>, 3 ธันวาคม 2559)

3. บทเพลง

บทเพลงที่ควรศึกษาและแนะนำให้ฟัง (Instrumental Music of Asia. 1979 : 35)

3.1 Lu In Shu (Hrer Comesthe Prince) 3’59”

Hsiao : Lim Siong Poh

Pipa : Cheng Chwee Bock

Erhu : Ong Kong Chew

Sanhsien : Ngo Eng Guan

Percussion : Goh Lay Soo

3.2 Dayang Senandung (The Maid Singing to Herself) 2’02”

วัฒนธรรมดนตรีบรูไน ดารุสซาลาม

คลยา เทียนทอง (2557 : 32) กล่าวถึงบรูไน ดารุสซาลาม (Brunei Darussalam) ไว้ว่า บรูไน มีรากฐานจากวัฒนธรรมลาย เครื่องดนตรีและการแสดงจึงมีความคล้ายคลึงกับอิน โดนีเซียและ มาเลเซีย ซึ่งวัฒนธรรมของบรูไน โดยทั่วไปมีความเกี่ยวข้องกับดนตรี การร้องรำทำเพลง แต่สิ่งเหล่านี้ยังคลุมเครือและไม่ชัดเจนเกี่ยวกับวัฒนธรรมประเพณีของบรูไน มีนักวิชาการกล่าวว่าดนตรี และการเต้นรำเป็นเพียงส่วนย่อยจากพื้นฐานของวัฒนธรรมเท่านั้น บางคนมีความเห็นว่าส่วนใหญ่ของวัฒนธรรมบรูไนนั้นจะมีความขัดแย้งกับหลักการของอิสลาม อาทิ การเต้นรำ เครื่องดนตรี และ พิธีการต่าง ๆ เป็นต้น (คลมนรร์จ บากา และชัยวัฒน์ มีสัจฐาน. 2557 : 79) แต่ในขณะเดียวกันเรา ไม่อาจปฏิเสธได้ว่าการแสดงและเครื่องดนตรีต่าง ๆ เหล่านี้คือตัวแทนทางวัฒนธรรมและมรดก ร่วมกันของคนในชาติ

การแสดงพื้นเมืองของบรูไนที่มีชื่อเสียงที่สุดคือ “อาไดอาได (Adai Adai)” การเต้นรำ พื้นเมืองประกอบเพลงของชาวมลายู มีที่มาจากชาวประมงสมัยก่อนที่ร้องเพลงขณะช่วยกันลาก อวน ปัจจุบันคือการเต้นรำประกอบเพลงบรรเลง สลับกับการทอ โคลงแบบมลายู เครื่องดนตรีหลัก คือ กลองและไวโอลิน นักแสดงอาไดอาไดมีทั้งชายและหญิง แต่งกายแบบชาวเล โดยนักแสดงชาย สวมชุดพื้นเมือง ส่วนนักแสดงหญิงสวมชุดบาจุงรุง (Bajukurong) ใส่เสื้อแขนยาว สวมผ้าถุง และ คลุมผมด้วยผ้าพื้นเมือง (อ้างจาก The Daily Brunei Resources. 2014)

ยังมีการแสดงที่เรียกว่า “อาดุก์อาดุก์ (Aduk Aduk)” เป็นการเต้นรำประกอบเพลงพื้นเมือง ของชาวเกอดายัน กลุ่มชาติพันธุ์พื้นเมืองในบรูไน มีขึ้นเพื่อเฉลิมฉลองวันหยุดหรือช่วงสิ้นสุดฤดู เก็บเกี่ยว จุดเด่นคือในมือผู้แสดงจะถือกะลามะพร้าว มีเครื่องดนตรีหลักคือกลอง ขณะที่เครื่อง ดนตรีส่วนใหญ่มีรากฐานจากชาวมลายู เช่น “กูลินตังัน” เป็นเครื่องดนตรีประเภทโลหะคล้ายฆ้อง “กัมบุส” เป็นเครื่องดนตรีประเภทสายดีดคล้ายกีตาร์แต่คอสั้น ก้นดั่ง เป็นกลองสองหน้า ใช้บรรเลง ในงานมหรสพของชาวบรูไน และเครื่องดนตรีที่ได้รับอิทธิพลจากจีนได้แก่ “ดาวะค์ ดาวะค์” เป็น ฆ้องทองเหลืองมีลวดลายรูปมังกรและสัตว์ทะเล ขอบด้านข้างหนากว่าฆ้องไทยและพม่า (อ้างจาก Musical Instruments Gulintangan. 2014)

ปัจจุบันการแสดงพื้นเมืองและเครื่องดนตรีเหล่านี้ยังคงมีอยู่และแสดงใน โอกาสต่าง ๆ จะ สังเกตได้ว่าการแสดงและเครื่องดนตรีของบรูไนมีความคล้ายคลึงกับอิน โดนีเซียและมาเลเซีย โดยเฉพาะกูลินตังันถือเป็นเครื่องดนตรีที่มีลักษณะร่วมกันอย่างเด่นชัดของประเทศในภาคพื้น คาบสมุทระเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ อาจมีความนิยมในจังหวะที่แตกต่างกันแต่ในขณะเดียวกันก็ แสดงให้เห็นถึงอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่มีร่วมกันอย่างเด่นชัด

1. เครื่องดนตรี

นักวิชาการ สุนทรชนผล (2557 : 80) กล่าวถึงเรื่องเครื่องดนตรีบรูไนไว้ว่า คนตรีของบรูไนได้รับอิทธิพลจากจีนและอินเดีย เนื่องจากการค้าขายแลกเปลี่ยนกันมาตั้งแต่สมัยประวัติศาสตร์ บรูไนมีวัตถุโบราณและเครื่องดนตรีโบราณที่แสดงให้เห็นหลายอย่าง เช่น กลองโลหะ ฆ้องมีปุม ฆ้องหน้าเรียบ (ไม่มีปุม) และกลอง

เครื่องดนตรีบรูไนแบ่งได้เป็น 3 กลุ่มคือ กลุ่มที่ทำจากไม้ (Wood) กลุ่มที่ทำด้วยไม้ไผ่ (Bamboo) และกลุ่มที่ทำด้วยโลหะ (Metal) ตัวอย่างเช่น วงกลินตังัน (Gulintangan) ใช้บรรเลงในพิธีตอนเริ่มต้นและตอนจบของการตัดหัวศัตรู (Head Hunting) หรือในงานฉลองการเก็บเกี่ยว หรืองานแต่งงาน ศาสนาอิสลามมีอิทธิพลอย่างมากในดนตรีของบรูไนเพราะคนส่วนใหญ่เป็นอิสลาม

ผู้เขียนขอกล่าวถึงเครื่องดนตรีบรูไน โดยสังเขปดังนี้

ภาพประกอบ 8.42 “เครื่องดนตรีกลินตังัน (Gulintangan)”

ที่มา (<https://www.flickr.com/photos/cpsbrunei/6271440734>, 3 ธันวาคม 2559)

1.1 กลินตังัน (Gulintangan) เป็นเครื่องดนตรีประเภทฆ้องมีปุม ทำด้วยโลหะทองเหลือง มีลูกฆ้อง 9-13 ลูก จำนวน 1-2 ชุด ตีด้วยไม้หุ้มผ้า มีบทบาทสำคัญทำหน้าที่บรรเลงทำนองหลักในวงกลินตังัน (ดังแสดงในภาพประกอบ 8.42)

1.2 ตาวะค้ ตาวะค้ (Tawak Tawak) เป็นฆ้องโลหะขนาดเล็กทำจากทองเหลือง แขนงกับขาตั้ง มี 3 ใบ พบที่ซาราวักบนเกาะบอร์เนียวได้รับอิทธิพลจากประเทศจีน มีลวดลายด้านหน้าเป็นรูปมังกรและสัตว์ทะเล ขอบด้านข้างเป็นรูปกระซิบและปลา (ดังแสดงในภาพประกอบ 8.43)

ภาพประกอบ 8.43 “Tawak Tawak”

ที่มา (http://bondi-junction-nsw.australialisted.com/2022/art-antiques/antique-brass-gong-tawak-brunei-borneo-early-1900s_17539089.html, 3 ธันวาคม 2559)

1.3 ฆ้อง (Gong)) เป็นฆ้องมีปทุมทำด้วยโลหะทองเหลือง ได้แก่ คานัง (Canang) ฆ้องขนาดกลาง แขนงกับขาตั้ง ใช้ไม้ตี มี 1-2 ใบ และอาถ้อง (Agong) ฆ้องขนาดใหญ่ แขนงกับขาตั้ง ใช้ไม้ตีในจังหวะตกที่สำคัญ

1.4 กัณฑ์ ลาบิก (Gandang Labik) เป็นคำใช้เรียกกลองทุกชนิด มีหน้ากลองสองหน้า ตัวกลองมีขนาดยาว และมีหลายขนาด หน้ากลองทำจากหนังวัวหรือหนังแกะ ยึดหน้ากลองด้วยเส้นหวาย กัณฑ์กลายเป็นเครื่องดนตรีที่สำคัญในการแสดงดนตรีในโรงมหรสพของชาวบรูไน

1.5 กัมบัส (Gambus) เป็นเครื่องดนตรีที่มีลักษณะคล้ายกับอัลอู๊ด (Al Ud) ของชาวอาหรับ มี 12 สาย (ดังแสดงในภาพประกอบ 8.44)

ภาพประกอบ 8.44 Gambus

ที่มา (ดนตรีอาเซียน. 2557 : 81)

2. ดนตรีและการแสดง

การแสดงของบรูไนมีมากมายทั้งในส่วนที่เป็นของชาวมลายูเอง และที่คล้ายคลึงกับประเทศเพื่อนบ้านอย่างมาเลเซีย อินโดนีเซีย และชนพื้นเมือง วงดนตรีที่ยังบรรเลงและพบเห็นในปัจจุบันคือ “กุลินตัน (Gulintangan)” เป็นวงดนตรีที่ใช้บรรเลงในงานเทศกาลต่าง ๆ เช่น พิธีทางศาสนา งานแต่งงาน รวมทั้งการบรรเลงต้อนรับคนสำคัญ ยกตัวอย่างดังนี้

2.1 ซาปิน (Zapin)

“ซาปิน” เป็นศิลปะการแสดงการเต้นรำของบรูไนที่เกิดจากการผสมผสานกันระหว่างวัฒนธรรมมาเลย์กับวัฒนธรรมอาหรับ เป็นการเต้นรำของชายและหญิง แต่งกายด้วยชุดดั้งเดิมตามประเพณีชาวบรูไน โดยมีวงดนตรีกูลินตางันบรรเลงประกอบการแสดง (ดังแสดงในภาพประกอบ 8.45)

ภาพประกอบ 8.45 “Zapin”

ที่มา (<https://worldcometomyhome.blogspot.com/2015/10/1989-brunei-zapin-dance.html>,
3 ธันวาคม 2559)

ภาพประกอบ 8.46 “Gulintangan”

ที่มา (<https://www.youtube.com/watch?v=dIFCrJpzGpE&list=PLEBB912BD669D256D>,
3 ธันวาคม 2559)

นอกจากนี้ ยังมีการนำเอาเครื่องดนตรีที่ได้รับอิทธิพลจากเพื่อนบ้านและตะวันตกมาบรรเลงประสมในวงกลินตังัน ได้แก่ กีตาร์ (Guitar) ไวโอลิน (Violin) Dizi (ดีซู่) และแอคคอร์ดียน (Accordion) (ดังแสดงในภาพประกอบ 8.46)

3. บทเพลง

บทเพลงที่ควรศึกษาเพิ่มเติมและแนะนำให้ฟังดังนี้

3.1 Brunei Gulintang. 2'40"

Song : Seri Murni.

Composer : Hj Osman Buntar

3.2 Brunei Gulintang. 2'40"

Song : Dang Mangalai.

Traditional Folk Song.

วัฒนธรรมดนตรีฟิลิปปินส์

ฟิลิปปินส์ (Philippines) เป็นชาติเดียวในเอเชียอาคเนย์ที่ประชากรส่วนใหญ่นับถือศาสนาคริสต์ เป็นหนึ่งในชาติที่ได้รับอิทธิพลจากตะวันตกมากที่สุด และเป็นการผสมผสานกันระหว่างตะวันตกและตะวันออก ทางด้านวัฒนธรรมฟิลิปปินส์เป็นประเทศเดียวในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่อยู่ภายใต้อิทธิพลของตะวันตกก่อนที่จะมีโอกาสพัฒนาวัฒนธรรมของตนเอง วัฒนธรรมฟิลิปปินส์จะมีส่วนคล้ายกับประเทศในลาตินอเมริกา ในเรื่องดนตรีฟิลิปปินส์ได้รับอิทธิพลจากทั้งสองวัฒนธรรมที่เข้ามาคือ วัฒนธรรมไต้หวันที่อยู่ทางตอนเหนือและตอนใต้ของฟิลิปปินส์ และวัฒนธรรมจากอเมริกาและสเปน (นักัฐิกา สุนทรชนผล. 2557 : 68)

ผู้เขียนขอกล่าวถึงเรื่องราวดนตรีฟิลิปปินส์โดยสังเขปดังนี้

1. คุณลักษณะทางดนตรี

ปัญญา รุ่งเรือง (2546 : 71) ได้กล่าวถึงเรื่องดนตรีฟิลิปปินส์ไว้ว่า การดนตรีของฟิลิปปินส์มี 2 ประเภทใหญ่ ๆ เช่นเดียวกับดนตรีของประเทศต่าง ๆ ในปัจจุบันคือ ดนตรีดั้งเดิมของเผ่าชนในพื้นที่กับดนตรีตะวันตก หรือนดนตรีที่ได้รับอิทธิพลจากตะวันตก ซึ่งดนตรีของฟิลิปปินส์มีลักษณะที่แสดงถึงความเป็นดนตรีดั้งเดิมที่อยู่ในยุคเริ่มต้นของการดนตรี และมีลักษณะที่แสดงออกให้เห็นได้ถึงการพัฒนาบ้างบางส่วน ตลอดจนอิทธิพลทางดนตรีที่ได้รับมาจากภายนอก

คุณลักษณะทางดนตรีที่แสดงถึงความเป็นดนตรีดั้งเดิมที่อยู่ในขั้นเริ่มต้นของการพัฒนาก็คือ เครื่องดนตรีและระบบเสียง เครื่องดนตรีบางอย่างเช่น ฆ้องที่ทำจากท่อนฟืน ฆ้องไม้ไผ่ การเป่ากระบอก สิ่งเหล่านี้ทำขึ้นอย่างง่าย ๆ มีระบบเสียง (Mode) เพียง 2-3 เสียงหรือกว่า แต่การจัดระบบเสียงไม่แน่นอนเป็นสิ่งที่แสดงถึงการพัฒนากาทางดนตรีขั้นต่อมาก็คือ เครื่องดนตรีประเภท Chordophone ที่คล้ายกับลูท (Lute) เครื่องคิดมี 2 สาย โดยใช้ Flet เป็นตัวแบ่งระดับเสียงที่สามารถทำได้มากกว่า 1 ช่วงทบ (Octave) และระบบเสียงแบบ Pentatonic ที่ยังไม่มีการมาตรฐานแน่นอน ส่วนเครื่องดนตรีที่แสดงว่าได้รับอิทธิพลจากภายนอกก็คือ ฆ้องขนาดต่าง ๆ ที่น่าจะได้แบบมาจากชาวและบาห์ลี

จากการศึกษาผู้เขียนพบว่า ระบบเสียงดนตรีฟิลิปปินส์ถ้าเป็นวัฒนธรรมแบบดั้งเดิมจะมีระบบเสียงที่ไม่แน่นอนของโน้ตแต่ละตัว อาจจะมีการใช้ระดับเสียงเพียง 2-3 เสียงหรือมากกว่าในการร้องหรือเล่นดนตรี ส่วนมากจะพบมากทางภาคเหนือของฟิลิปปินส์ และเมื่อได้รับอิทธิพลจากมุสลิมในเรื่องวัฒนธรรมเกี่ยวกับฆ้องโดยเฉพาะฆ้องมีปุม (Bossed Gong) ในเขตภาคใต้เรียกว่า “กูดินดัง (Kulintang)” ซึ่งถือเป็นเอกลักษณ์ที่โดดเด่นของดนตรีในแถบนี้ นอกจากนี้ระบบเสียงของกูดินดังได้มีการพัฒนาเรื่อยมา และในการตั้งระบบเสียงก็มีหลายลักษณะแล้วแต่จะขึ้นเสียงไหน

ตามแต่ละบทเพลงหรือการนำไปใช้แต่ละท้องถิ่น (คล้ายระบบทางของไทย) แต่อย่างไรก็ตามถือได้ว่าเป็นเครื่องดนตรีที่มีระบบเสียงค่อนข้างชัดเจนที่สุดและจัดอยู่ในระบบเสียงเพนตาโทนิค (Pentatonic)

2. เครื่องดนตรี

เครื่องดนตรีฟิลิปปินส์สามารถแบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม ตามระบบซาคส์-ฮอนบอสเทล (Sachs-Honbostel Classification) อธิบายโดยสังเขปดังนี้

2.1 เครื่องเป่า (Aerophones)

2.1.1 Tongali (ตองกาลี) ขลุ่ยเป่าด้วยจมูก ยาวประมาณ 60-70 เซนติเมตร มีรูพับอยู่ตรงกลาง เวลาเป่าใช้ส่วนปลายจ่อเข้าที่จมูกในแนวเฉียง เป็นที่นิยมทั่วไปของเผ่ากาลิงกา (Kalingas) ซึ่งอยู่อยู่ภูเขาในตอนเหนือของเกาะลูซอน (Luzon) (ดังแสดงในภาพประกอบ 8.47)

ภาพประกอบ 8.47 “Tongali”

ที่มา (<http://isitpaleo.info/tongali/>, 6 ธันวาคม 2559)

2.1.2 Saggeypo (ซัคเกยโป) เป็นเครื่องดนตรีที่ทำด้วยหลอดไม้ไผ่หลายอันขนาดต่าง ๆ กัน ผูกติดกันเป็นมัด (คล้ายโหวดแดงของไทย) ปลายด้านล่างอุดแน่น ด้านบนทำให้เรียบสำหรับเป่า (เหมือนเป่าขวด) สร้างเสียงต่าง ๆ กัน สามารถเป่าคนละอันรวมเป็นวงได้ (ดังแสดงในภาพประกอบ 8.48)

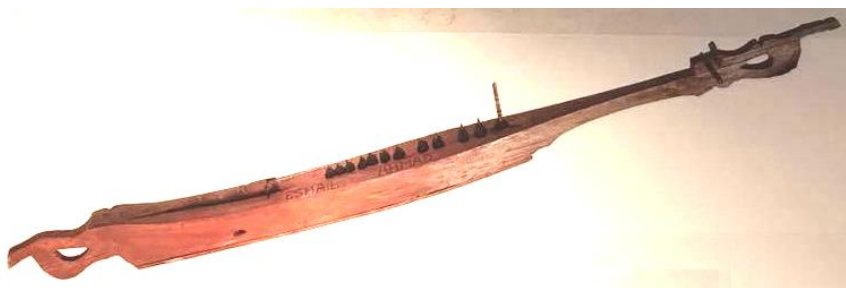

ภาพประกอบ 8.48 “Saggeypo”

ที่มา (<https://en.wikipedia.org/wiki/Diwas>, 6 ธันวาคม 2559)

2.2 เครื่องสาย (Chordophones)

2.2.1 Kudyapi (กัดยาปี) เป็นเครื่องสายประเภทดีด อยู่ในตระกูลเดียวกับซาเป้ (Sape) ที่พบในบอร์เนียวและอินโดนีเซีย กัดยาปีมี 2 สาย สาย 1 (Sumoyong) เป็นสายลวดทำเสียงโดรน (Drone) สาย 2 (Tamusan) ดีดเป็นทำนอง มีนม (Flet-damalon) 12 นม ดีดด้วยกาว และมีหย่องค่อนข้างสูง (Sungkol) สำหรับพาดสาย ผู้ดีดจะวางกัดยาปีไว้กับตักแบบเดียวกับกีตาร์ มือซ้ายกดสายเปลี่ยนเสียง มือขวาจับไม้ดีด (Kubit) ด้วยหัวแม่มือกับนิ้วกลาง และใช้หัวแม่มือเกาะกับตัวกัดยาปีเพื่อให้จังหวะด้วย สามารถบรรเลงเดี่ยวหรือประกอบการร้องเรียกว่า “กูดิลัล (Kulilal : บทเพลงแห่งความรัก)” (ดังแสดงในภาพประกอบ 8.49)

ภาพประกอบ 8.49 “Kudyapi”

ที่มา (<https://hiveminer.com/Tags/musicalinstruments%2Cphilippines/Recent>, 6 ธันวาคม 2559)

2.2.1 Kulitong or Kulibet (กูดิงหรือกูลิเบต) ทำด้วยไม้ไผ่ขังข้อเขาควายให้เป็นเส้นหนูนด้วยเศษไม้ เจาะช่องเสียงมีกระบอก เล่นด้วยวิธีการดีดโดยใช้หัวแม่มือและนิ้วชี้หรือนิ้วกลาง เพื่อให้เกิดเสียงเหมือนตึงตึงของไทย (ดังแสดงในภาพประกอบ 8.50)

ภาพประกอบ 8.50 “Kulitong”

ที่มา (<https://de.wikipedia.org/wiki/Kolitung>, 6 ธันวาคม 2559)

2.3 เครื่องหนัง (Membranophones)

2.3.1 Dabakan or Debakan (ดาบากันหรือเดบากัน) [Debak แปลว่า “ตี” Debakan หมายถึง ที่ใช้ตี (มีที่มาจากตะวันออกกลาง)] ดีบากันเป็นกลองมีขารูปทรงกรวย ตัวกลองทำด้วยไม้หรือลำต้นมะพร้าว ขึงหนังหน้าเดียวด้วยหนังสัตว์ ดีดด้วยไม้ไผ่เหลาคู่หนึ่ง มักจะใช้เป็นเครื่องตีประกอบจังหวะหลักในวงดนตรี “ปาลาบูนิบันยัง (Palabunibunyan)” ซึ่งเป็นวงดนตรีในแถบเมืองมากินดาเนา (Maguindanao) (ดังแสดงในภาพประกอบ 8.51)

ภาพประกอบ 8.51 “Dabakan and Kudyapi and Agung”

ที่มา (<https://en.wikipedia.org/wiki/Heglung/>, 6 ธันวาคม 2559)

2.4 เครื่องกระทบหรือเครื่องตี (Idiophones)

2.4.1 Kulintang (กุลินตัง) พบได้โดยทั่วไปในภูมิภาคเอเชียอาคเนย์ นอกจากเป็นเครื่องดนตรีนำแล้วก็ยังเป็นชื่อเรียกวงดนตรีอีกด้วย กุลินตังเป็นประเภทเดียวกับฆ้องวงหรือฆ้องราว มีลูกฆ้อง 8 ลูกวางอยู่บนฐานที่ประดับลวดลาย (ดังแสดงในภาพประกอบ 8.52)

ภาพประกอบ 8.52 “Instruments of Filipino Percussion Ensemble”

ที่มา (<http://www.sublamusic.com/>, 6 ธันวาคม 2559)

2.4.2 Agong or Agung (อะกองหรืออะกุง) ฆ้องมีปี่มขนาดใหญ่ ทำด้วยโลหะมีขอบหนา ตั้งหรือแขวนไว้กับกรอบตีด้วยไม้หุ้มนวม เหมือนฆ้องของชาวคายัค (Dayak) ในเกาะบอร์เนียว (ดังแสดงในภาพประกอบ 8.52)

2.4.3 Gandingan (กันดิงัน) เป็นชุดฆ้องแขวนขนาดย่อม 4 ใบ ใช้เล่นเป็นส่วนหนึ่งของวงดนตรีกลินดัง (Kulintang Ensemble) ทำหน้าที่เล่นทำนองรองจากทำนองหลัก (ดังแสดงในภาพประกอบ 8.52)

2.4.4 Gangsa (กังกซ่า) ฆ้องไม่มีปี่ ใช้ไม้หรือมือตี เป็นเครื่องดนตรีประจำของชนชาวฟิลิปปินทางเหนือของเกาะลูซอน (Luzon) (ดังแสดงในภาพประกอบ 8.53)

ภาพประกอบ 8.53 “Gangsa”

ที่มา (<https://homesonthenet.info/asginfo-gangsa-instrument.html>, 6 ธันวาคม 2559)

2.4.5 Gambang (แกมบัง) ระนาดไม้ไผ่ ทำด้วยไม้ไผ่ผ่าซีก 5 ลูก เรียงขนาดสั้นยาววางบนกล่องไม้ที่ทำเป็นกล่องเสียง ลูกระนาดถูกบังคับให้อยู่กับที่ด้วยแกนที่เจาะเป็นรูไว้ในลูกระนาด (ดังแสดงในภาพประกอบ 8.54) ตีด้วยไม้หุ้มยางดิบ เรียงเสียงในระบบเพนตาโทนิค (Pentatonic) ตีด้วยคนสองคน คนหนึ่งเล่นทำนอง อีกคนหนึ่งตีเป็นจังหวะที่ข้างวางระนาด (ปัญญา รุ่งเรือง. 2546 : 75)

ภาพประกอบ 8.54 “Gambang”

ที่มา (<https://tl.m.wikipedia.org/wiki/Gambang>, 6 ธันวาคม 2559)

นอกจากนี้ ปญญา รุ่งเรือง (2546 : 74) ยังกล่าวถึงเครื่องดนตรีกลุ่มนี้เพิ่มเติมได้แก่

2.4.6 Kagul (คากุล) เป็นเครื่องตีแบบระนาดโบราณ ซึ่งเป็นแนวคิดเดียวกับ โปงกลางของไทย ทำด้วยท่อนฟืน 5 ท่อน ขนาดต่าง ๆ กัน สั้นที่สุดยาว 2 เมตร ยาวที่สุด 2.5 เมตร เรียงลำดับเสียงตามขนาด แขนงด้วยเชือกในแนวตั้ง ตีด้วยผู้เล่น 2 คน ถือไม้ตีที่ทำด้วยไม้ทั้ง 2 มือ (ไม้ตีเรียกว่า Balu หรือ Basal) คนที่อยู่ริมสุดตีทำนอง เรียกว่า “เซคากุล (Sekagul)” คนที่ตีตรงกลางเล่นประกอบ เรียกว่า “ซามอล (Samal)”

2.4.7 Kubing (คูบิง) เป็นเครื่องดนตรีประเภทเดียวกันกับจ้องหนองของไทย ทำด้วยไม้ไผ่ ใช้ประกบกับปาก ตีเป็นเสียงโดยใช้ช่องปากเป็นตัวขยายเสียง

2.4.8 Balingbing (บาลิงบิง) เป็นเครื่องกระทบทำด้วยไม้ไผ่ขังข้อด้านหนึ่ง อีกด้านหนึ่งผ่าออกเป็นลิ้น 2 ซีก ใช้ตีกระทบกับมือ เพื่อให้เกิดเป็นเสียงสั้น เล่นเพื่อความสนุกหรือเพื่อไล่ผี ขณะเดินทาง อาจเล่นประสมวงกับเครื่องดนตรีอื่นก็ได้

3. วงดนตรี

วงดนตรีในฟิลิปปินส์ปรากฏให้เห็นได้จากวัฒนธรรมดั้งเดิมของฟิลิปปินส์เองและวัฒนธรรมที่มีการผสมผสานระหว่างตะวันตกกับตะวันออก รวมถึงวัฒนธรรมจีนได้หันทางตอนเหนือและตอนใต้ และวัฒนธรรมจากสเปนและอเมริกา ทั้งในเชิงประวัติศาสตร์และภูมิศาสตร์แต่ละชนชั้นของสังคมฟิลิปปินส์ ในที่นี้ผู้เขียนจะกล่าวถึงลักษณะของวงดนตรีและการแสดงพอสังเขปที่ควรรู้จักดังนี้

ภาพประกอบ 8.55 “เครื่องดนตรีกูลินตัง (Kulintang)”

ที่มา (<https://www.pathdecor.com/musical-instruments-in-mindanao-with-description/>,

6 ธันวาคม 2559)

ภาพประกอบ 8.56 “Kulintang”

ที่มา (<http://www.samahanphilippinedance.com/music/>, 6 ธันวาคม 2559)

3.1 วงกุลินตัง (Kulintang)

เป็นวงดนตรีที่ได้รับอิทธิพลจากวัฒนธรรมจีนได้หวน วงที่มีชื่อเสียงในปัจจุบันคือ “Palabunibunyan Ensemble” และ “Samahan Kulintang Ensemble” อยู่ในแถบเมืองมากินดานา (Maguindanao) มีเอกลักษณ์โดดเด่นอยู่ที่รูปแบบของวงที่เป็นแบบฉบับเฉพาะ เครื่องดนตรีประกอบด้วย Kulintang (กุลินตัง) Agong (อะกอง) Gandingan (กันดิงัน) Babandil (บาบันดิล) และ Dabakan (ดาบากัน) (ดังแสดงในภาพประกอบ 8.56)

ภาพประกอบ 8.57 “Rondalla”

ที่มา (<http://www.samahanphilippinedance.com/music/>, 6 ธันวาคม 2559)

3.2 วงรอนคัลล่า (Rondalla)

เป็นวงดนตรีที่มีอิทธิพลจากวัฒนธรรมสเปน คำว่า “Rondalla (รอนคัลล่า)” หมายถึง เครื่องดนตรีกลุ่มเครื่องสายประเภทคืด โดยใช้ที่คืดเรียกว่า “Plectrum หรือ Pick” เครื่องดนตรี ประกอบด้วย Banduria (บันดูเรีย) Laud (ลูด) Octavina (ออกตาวีน่า) Ukulele (อูกูเลเล่) Guitarron (กีตาร์รอน) และ Bass (เบส) (ดังแสดงในภาพประกอบ 8.57)

4. ศิลปะการแสดง

ฟิลิปปินส์มีศิลปะการแสดงที่เกิดจากการผสมผสานกันระหว่างตะวันตกกับตะวันออก ส่วนใหญ่ได้รับอิทธิพลจากสเปน อเมริกัน และจีน ศิลปะการแสดงที่โดดเด่นก็คือ

“Tinikling (ตินิคลิง)” เป็นศิลปะการแสดงการเต้นรำดั้งเดิมของชาวฟิลิปปินส์ที่เป็นที่นิยมแพร่หลายและรู้จักมากที่สุด โดยมีลำไม้ไผ่ประกอบการแสดง

การเต้นรำมีรูปแบบดังนี้ จังหวะการเต้นจะเป็นแบบก้าวกระโดด 5 จังหวะ ในช่วง 4 จังหวะแรก คู่เต้นรำจะยืนอยู่ตรงข้ามกัน ในช่วงจังหวะสุดท้ายทั้งคู่จะเริ่มเต้นรำอยู่ข้างเดียวกัน ระหว่างลำไม้ไผ่ 2 ลำ ซึ่งลำไม้ไผ่นี้ใช้เป็นเครื่องเคาะจังหวะด้วย โดยผู้จับไม้จะเคาะลำไม้ไผ่กระทบกับพื้นและเคาะลำไม้ไผ่กระทบกันในอัตราจังหวะที่เร็วขึ้น

วงดนตรีที่ใช้บรรเลงประกอบการแสดง “ตินิคลิง (Tinikling)” ได้แก่

4.1 วงดนตรีกูลินตัง (Kulintang) (ดังแสดงในภาพประกอบ 8.58)

ภาพประกอบ 8.58 “Tinikling and Kulintang”

ที่มา (<http://photos1.blogger.com/img/53/7467/1024/Picture%200232.jpg>, 6 ธันวาคม 2559)

4.2 วงรอนดัลล่า (Rondalla) บรรเลงประกอบการแสดง “ตินิกลิง (Tinikling)” (ดังแสดง
ในภาพประกอบ 8.59)

ภาพประกอบ 8.59 “Tinikling and Rondalla”

ที่มา (<http://cookiee.info/philippines-traditional-dance-tinikling/sunday-philippines-traditional-dance-tinikling-svo-filipino-association-jpg/>, 6 ธันวาคม 2559)

5. บทเพลง

บทเพลงที่ควรศึกษาและแนะนำให้ฟัง (Instrumental Music of Asia. 1979 : 32)

5.1 Tongali Solo (Nose Flute) 1’31”

5.2 Pamulinawen (Rondalla) 1’59”

5.3 Kalanduyan : Kulintang - Music and Dance 2’27”

Kulintang Master : Danny Kalanduyan

บทสรุป

วัฒนธรรมดนตรีของกลุ่มประเทศหมู่เกาะ (Islands) เป็นวัฒนธรรมที่ปรากฏให้เห็นถึงการแพร่กระจายทางวัฒนธรรม และการกลืนกลายทางวัฒนธรรมอย่างเด่นชัด วัฒนธรรมดนตรีที่สำคัญคือ การใช้เครื่องดนตรีประเภทฆ้องโลหะทองเหลือง ที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันเป็นอย่างยิ่ง ทั้งดนตรีที่เป็นแบบแผนหรือดนตรีประจำชาติ และดนตรีพื้นบ้านทั่วไป วัฒนธรรมดนตรีของกลุ่มประเทศหมู่เกาะสรุปได้ดังนี้

1. ดนตรีอินโดนีเซีย

วัฒนธรรมดนตรีอินโดนีเซียมีการผสมผสานกลมกลืนระหว่างวัฒนธรรมประจำถิ่นและต่างชาติ โดยมีจุดศูนย์กลางอยู่ที่ชาวซึ่งมีความสำคัญทางโบราณวัตถุ ศิลปะ และดนตรี การศึกษาดนตรีของอินโดนีเซียจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องศึกษาดนตรีบนเกาะวาซังซึ่งเป็นต้นกำเนิดของดนตรีกาเมลัน รวมถึงการประสมวงดนตรีที่แตกต่างกันไป แม้ในหมู่เกาะเดียวกันแบบแผนทางดนตรีทางตะวันตก (ชองแคบซุนดา) กับทางตะวันออก (แถบสุราบายา) แตกต่างกันไป ในภูมิภาคอื่นเช่นในเกาะสุมาตรา บาห์ลี ฯลฯ ก็มีความแตกต่างกันอย่างชัดเจน

1.1 ระบบเสียงดนตรีกาเมลัน (Gamelan) อินโดนีเซีย มีลักษณะที่แตกต่างจากระบบเสียงดนตรีของตะวันตก เช่นเดียวกับลักษณะทางดนตรีของกลุ่มประเทศต่าง ๆ ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ แบ่งออกเป็น 2 ประเภทคือ

1.1.1 ระบบสเลนโดร (Slendro) ระบบนี้ใน 1 ช่วงเสียงจะแบ่งออกเป็น 5 เสียง เรียกว่า “เพนตาโทนิค (Pentatonic)” เสียงที่เกิดขึ้นจะให้ความรู้สึกมีชีวิตชีวา ใช้บรรเลงประกอบการแสดงหนังตะลุงหรือหุ่นกระบอกในเรื่องรามายณะและมหากาพย์เป็นส่วนใหญ่

1.1.2 ระบบเปล็อก (Pelog) ระบบนี้ใน 1 ช่วงเสียงจะแบ่งออกเป็น 7 เสียง เสียงที่เกิดขึ้นจะมีลักษณะคล้ายกับระบบเสียงไมเนอร์ (Minor) ของดนตรีตะวันตก เสียงที่เกิดขึ้นจะให้อารมณ์ที่แสดงถึงความสง่างาม ยิ่งใหญ่ และมีอำนาจ

1.2 เครื่องดนตรีกาเมลัน จัดแบ่งตามระบบของซาคส์-ฮอบส์-บอสเทล (Sachs-Honbostel) ออกเป็น 4 กลุ่ม โดยยึดหลักจากตัววัสดุที่เป็นแหล่งกำเนิดเสียงดังนี้

1.2.1 เครื่องเป่า (Aerophones) ได้แก่ Suling (ซูลิง)

1.2.2 เครื่องสาย (Chordophones) ได้แก่ Rebab (รีบบ) Celempung (เซเลมปัง) และ Kecapi (เคซาปี)

1.2.3 เครื่องหนัง (Membranophones) ได้แก่ Kendang (เก็นดัง) เป็นกลองสองหน้ามี 3 ขนาดคือ ขนาดใหญ่สุดเรียกว่า “Kending (เก็นดัง เก็นดิง)” ขนาดกลางเรียกว่า “Ciblon (ซิบลอน)” ขนาดเล็กเรียกว่า “Ketipung (เกติปัง)” และ Bedhug (เบ็ดฮัก)

1.2.4 เครื่องกระทบหรือเครื่องตี (Idiophones) ได้แก่ Gong Ageng (ก้องอาเก็ง) Kempul (แก้มปูล) Kenong (เคนอง) Ketuk (เคตุ๊ก) Kempyang (เคมยั้ง) Bonang (บอนัง) Saron (ซารอน) Gender (เก็นเดอ) Gambang (กัมบัง) และ Slenthum (สเลนทุม)

นอกจากนี้ ยังมีเครื่องดนตรีพื้นบ้านที่ทำจากไม้ไผ่อีก 2 ชนิด คือ Calung (คาลุง : ระนาดกระบอก) และ Angklung (อังกลุง)

1.3 ดนตรีและการแสดง

1.3.1 วงดนตรีกาเมลัน (Gamelan Music) ประกอบด้วยเครื่องดนตรี 2 กลุ่มดังนี้

1) กลุ่มเครื่องหนัก จะมีเสียงค่อนข้างทุ้มและดั่ง ได้แก่ แก้มปูล ก้องอาเก็ง เคนอง เคตุ๊ก เคมยั้ง โบนัง ซารอน และกลองอีกหลายขนาด นำไปใช้ในการประโคมในพิธีมงคลต่าง ๆ การร่ายรำชั้นสูงและการแสดงหนังเงา

2) กลุ่มเครื่องเบา จะมีเสียงที่ค่อนข้างเบา นุ่มนวล ได้แก่ กัมบัง ชูลิง รีบบ ซิเตอร์ เซเลมปัง สเลนทุม และเก็นเดอ นำไปใช้ประกอบการขับร้องเดี่ยว การเล่นเพลงที่แสดงทักษะชั้นสูง และการแสดงหนังเงาในฉากที่เน้นความสงบสุขุม หรือการบรรยายที่ต้องใช้สมาธิในการฟัง

นอกจากนี้ ยังมีวงดนตรีกาเมลันแบบชาวบ้านที่ไม่ได้มีเครื่องดนตรีสัมฤทธิ์เป็นหลัก แบบราชสำนัก แต่จะใช้วัสดุพื้นบ้านก็คือ ไม้ไผ่ (Bamboo) ที่ชาวบ้านนำมาใช้ประกอบเป็นเครื่องดนตรี จนกลายเป็นวัฒนธรรมที่เรียกว่า “Bamboo Culture”

1.3.2 วายัง กูลิต (Wayang Kulit) เป็นศิลปะการแสดงการเชิดหนังหรือเชิดหุ่นเงาที่เป็นเอกลักษณ์เด่นชัดและเป็นศิลปะประจำชาติที่เก่าแก่ของอินโดนีเซีย

1.3.3 Barong Dance (ระบำบารอง) ” เป็นการแสดงระบำพื้นบ้าน เกี่ยวกับเรื่องราวการต่อสู้ระหว่างความดีกับความชั่วร้าย ถือว่าเป็นนาฏกรรมอันศักดิ์สิทธิ์ ประกอบการร่ายรำที่มีท่าทางอ่อนช้อยงดงามและแข็งแรงของตัวละคร

1.3.4 Popular Band เป็น วงดนตรีป๊อปของอินโดนีเซีย ได้แก่ Malay Orchestra (มาเลย์ ออร์เคสตรา) Lagu Indonesia (ลาгу อินโดนีเซีย) และ Keroncong (เครอนกอง)

2. ดนตรีมาเลเซีย

ดนตรีมาเลเซียมีการผสมผสานระหว่างเอเชียอาคเนย์กับเอเชียตะวันตก และที่ชัดเจนมากที่สุดก็คือ ดนตรีอาหรับกับดนตรีจากแถบหมู่เกาะและแผ่นดินใหญ่ของมาเลเซีย รวมถึงดนตรีจากอินเดียด้วย อิทธิพลดนตรีมาเลเซียได้รับการผสมผสานจนเกิดรูปแบบใหม่ ๆ ทางดนตรีในด้านจังหวะทำนอง สำหรับแนวทำนองหลัก (Themes) ของเพลงร้องและเนื้อเพลงที่เป็นแบบเฉพาะของดนตรีศาสนาทางตะวันออก เรียกว่า Zikir (ซิกิร) ซึ่งยังคงเล่นในงานแต่งงานและพิธีทางศาสนา ส่วนดนตรีประจำชาติมีรูปแบบต่าง ๆ ใช้สำหรับงานรื่นเริง มีลักษณะง่าย ๆ และมีลีลาที่เป็นรูปแบบการเต้นรำที่แพร่หลายในการเล่นพื้นบ้านและพิธีกรรมต่าง ๆ เครื่องดนตรีของมาเลเซียที่น่าสนใจมีมากมายหลายชนิด แต่ที่สำคัญ ๆ ที่ใช้บรรเลงในวงดนตรีและประกอบการแสดงมีดังนี้

2.1 เครื่องดนตรี ได้แก่ Serunai (เซรุไน) Rebab Tiga Tari (รีบบัตติกาทารี) Rebab Dua Tari (รีบบัตตัวทารี) Gambus (กัมบัส) และเครื่องประกอบจังหวะ Kulintang (กูตินตัง) Tetawak (เตตาวัค) Kenong (เกนอง) Kesi (เกซี) Gendang (เกนดัง) Gedombak (เก็ดมบัก) และ Geduk (เก็ดคุด)

2.2 วงดนตรี ปัจจุบันมาเลเซียมีวงดนตรีหลัก ๆ 2 ชนิด คือ วงโนบัต และวงกามาแล้น นอกจากนี้ยังมีดนตรีประกอบการรำ การแสดง และการละเล่น ดังนี้

2.2.1 Nobat (โนบัต) เป็นวงดนตรีในราชสำนักบรรเลงเพลงสวดทางศาสนาเป็นหลัก เครื่องดนตรีประกอบด้วย ปี่เซรุไน แตรนาฟิรี กลองโนบัต กลองสองหน้า กลองโลหะ และ ฉาบเล็ก

2.2.2 Wayang Kulit (วายังกูลิต : หนังตะลุง) เป็นการแสดงที่ได้รับความนิยมมากของชาวมาเลย์ตะวันออก เครื่องดนตรีประกอบด้วย ปี่เซรุไน กลองตุ๊ก กลองสองหน้า กลองโทน ซาตรี ฆ้องคู่เล็ก ฆ้องคู่ใหญ่ ฉาบเล็ก และ Tamborin (แทมโบริน)

2.2.3 Mahyong (มะโย่ง) เป็นการแสดงอย่างหนึ่งประกอบด้วย การรำ การขับร้อง และการละคร ทำรำมีความเกี่ยวพันกับการทำนาซึ่งได้รับอิทธิพลมาจากอาหรับและโปรตุเกส วงดนตรีบรรเลงประกอบด้วย ซอรีบบัตติกาทารี ปี่เซรุไน กลองสองหน้า ฆ้องคู่ใหญ่ ฆ้องคู่เล็ก และ ฉาบเล็ก

2.2.4 Rong-ngaeng (รองเง็ง) เป็นการรำประกอบการขับร้องประเภทหนึ่งที่ได้รับนิยมนิยมของชาวมาเลย์ตะวันตก จังหวะและการเคลื่อนไหวร่างกายโดยใช้ส่วนล่างถึงเท้ามากกว่ามือ แสดงให้เห็นอิทธิพลการเต้นพื้นเมืองชาวโปรตุเกส เครื่องดนตรีประกอบด้วย ไวโอลิน แอคคอร์ดเดียน แมนโดลิน กลองรำมะนา กลองสองหน้า และฆ้องใหญ่

2.2.5 Gameraan (กามาแล้น) เป็นวงดนตรีแบบดั้งเดิมของมาเลเซียที่มีรากฐานเดียวกันกับ “กามาแล้น” ของอินโดนีเซีย บรรเลงประกอบพิธีกรรมทางศาสนาและสังคม

3. ดนตรีสิงคโปร์

สิงคโปร์เป็นประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ มีประชากรที่หลากหลายและเป็นชาวจีนได้หวัน โดยส่วนใหญ่ จึงมีวัฒนธรรมดนตรีทั้งเครื่องดนตรีและลักษณะทางดนตรี รวมถึงอิทธิพลทางวัฒนธรรมดนตรีจากกลุ่มประเทศใกล้เคียง อาทิ วินา (Veena) ของอินเดีย หรือกู่เจิง (Guzheng) ของจีนแผ่นดินใหญ่

3.1 เครื่องดนตรี ได้แก่

3.1.1 Dizi (ดีซุ) ขลุ่ยไม้ไผ่

3.1.2 Erhu (เอ้อหู) ซอ 2 สาย

3.1.3 Gaohu (เก้อหู) ซอ 2 สาย คล้ายเอ้อหู แต่เล็กกว่า

3.1.4 Pipa (พีฟา) พิณ 4 สาย

3.1.5 Zhongruan (ช่งหรวน) พิณ 4 สาย คล้ายพีฟา แต่มีกล่องเสียงกลม

3.1.6 Yangqin (หยางฉิน) คล้ายจิมของไทย

3.1.7 Guzheng (กู่เจิง) เครื่องสายดีดของจีน มี 21 สาย

3.1.8 Konghou (ก่งโหว) คล้ายกับ Harp ของทางตะวันตก

3.1.9 Veena (วีณา) เครื่องสายดีดที่ได้รับอิทธิพลจากอินเดีย

3.2 คนตรีและการแสดงของสิงคโปร์ที่สำคัญ ๆ ได้แก่ เซดสิงโต (Lion Dance) งิ้วหุ่นกระบอก และบังสาวัน (Bangsawan)

นอกจากนี้ ยังมีการแสดงคนตรีดั้งเดิมก็คือ “น่านหยิน (Nanhyin)” ซึ่งเป็นการแสดงคนตรีเก่าแก่ของชาวจีนฮกเกี้ยนที่มาตั้งรกรากอยู่ในสิงคโปร์ ประกอบด้วยเครื่องดนตรีพื้นบ้าน ได้แก่ ซันเซียน (Sanhsian) พี่ปา (Pipa) ดีซุ (Dizi) และเอ้อหู (Erhu) ปัจจุบันคนตรีน่านหยินได้รับการยกย่องจากองค์การยูเนสโก (UNESCO) ให้เป็นมรดกทางวัฒนธรรมในฐานะรูปแบบคนตรีที่เก่าแก่ที่สุดจากทางตอนใต้ในมณฑลฝูเจี้ยนของจีนที่ยังคงดำรงอยู่ และได้รับการอนุรักษ์จากชาวสิงคโปร์

4. คนตรีบรูไน

วัฒนธรรมคนตรีบรูไนมีรากฐานมาจากวัฒนธรรมลายูและอิทธิพลจากจีนและอินเดีย ทำให้เครื่องดนตรีและการแสดงมีความคล้ายคลึงกับอินโดนีเซียและมาเลเซีย โดยเฉพาะกูลินตังัน (Gulintangan) ถือเป็นคนตรีที่มีลักษณะร่วมกันอย่างเด่นชัดของประเทศในภาคพื้นคาบสมุทรเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งอาจจะมีคามนิยมในจังหวัดที่แตกต่างกันแต่ในขณะเดียวกันก็แสดงให้เห็นถึงอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่มีร่วมกันอย่างชัดเจน

4.1 เครื่องดนตรี มีดังนี้

4.1.1 กูลินตังัน (Gulintangan)

4.1.2 ตาวะค้ ตาวะค้ (Tawak Tawak)

4.1.3 ฆ้อง (Gong) มี 2 ขนาด ได้แก่ ขนาดกลาง “คานัง (Canang)” และขนาดใหญ่ “อาโก้ (Agong)”

4.1.4 กันดัง ลาบีค (Gandang Labik)

4.1.5 กัมบัส (Gambus)

4.2 คนตรีและการแสดง วงคนตรีที่ยังบรรเลงและพบเห็นในปัจจุบันคือ “กูลินตังัน (Gulintangan)” เป็นวงคนตรีที่ใช้บรรเลงในงานเทศกาลต่าง ๆ เช่น พิธีทางศาสนา งานแต่งงาน รวมทั้งการบรรเลงต้อนรับคนสำคัญ นอกจากนี้ ยังมีการนำเอาเครื่องดนตรีที่ได้รับอิทธิพลจากเพื่อนบ้านและตะวันตกมาบรรเลงประสมในวงกูลินตังัน ได้แก่ กีตาร์ (Guitar) ไวโอลิน (Violin) Dizi (ดีซุ) และแอคคอร์ดียน (Accordion)

5. ดนตรีฟิลิปปินส์

ฟิลิปปินส์เป็นชาติเดียวในเอเชียอาคเนย์ที่ประชากรส่วนใหญ่นับถือศาสนาคริสต์ เป็นหนึ่งในชาติที่ได้รับอิทธิพลจากตะวันตกมากที่สุด และเป็นการผสมผสานกันระหว่างตะวันตกกับตะวันออก เรื่องของดนตรีฟิลิปปินส์ได้รับอิทธิพลจากวัฒนธรรมได้หวั่นที่อยู่ทางตอนเหนือและตอนใต้ และวัฒนธรรมจากอเมริกาและสเปน ตลอดจนอิทธิพลทางดนตรีที่ได้รับมาจากภายนอก

5.1 เครื่องดนตรีฟิลิปปินส์ สามารถแบ่งออกเป็น 4 กลุ่มดังนี้

5.1.1 เครื่องเป่า (Aerophones) ได้แก่ Tongali (ตองกาลี) และ Saggeypo (ซักเกโยโป)

5.1.2 เครื่องสาย (Chordophones) ได้แก่ Kudyapi (กัดยาปี) และ Kulitong or Kulibet (กูลิตองหรือกูลิเบต)

5.1.3 เครื่องหนัง (Membranphones) ได้แก่ Dabakan (ดาบากัน)

5.1.4 เครื่องกระทบหรือเครื่องตี (Idiophones) ได้แก่ Kulintang (กูลินตัน) Agong or Agung (อะกองหรืออะกัง) Gandingan (กันดิงัน) Gangsa (กังซ่า) และ Gambang (กัมบัง)

5.2 วงดนตรี ฟิลิปปินส์มีวงดนตรีที่เป็นวัฒนธรรมดั้งเดิมผสมผสานระหว่างตะวันตกกับตะวันออก รวมถึงวัฒนธรรมจีนได้หวั่น สเปนและอเมริกา ดังนี้

5.2.1 วงกูลินตัน (Kulintang) ได้รับอิทธิพลจากวัฒนธรรมจีนได้หวั่น อยู่ในแถบเมืองมากินดาเนา (Maguindunao) มีเอกลักษณ์โดดเด่นอยู่ที่รูปแบบของวงที่เป็นแบบฉบับเฉพาะ เครื่องดนตรีประกอบด้วย Kulintang (กูลินตัน) Agong (อะกอง) Gandingan (กันดิงัน) Babandil (บาบันดิล) และ Dabakan (ดาบากัน)

5.2.2 วงรอนดัลล่า (Rondalla) เป็นวงดนตรีที่มีอิทธิพลจากวัฒนธรรมสเปน คำว่า “Rondalla (รอนดัลล่า)” หมายถึง เครื่องดนตรีกลุ่มเครื่องสายประเภทดีด โดยใช้ที่คีตเรียกว่า “Plectrum หรือ Pick” เครื่องดนตรีประกอบด้วย Banduria (บันดูเรีย) Laud (ลูด) Octavina (ออกตาวิน่า) Ukulele (อูกูเลเล่) Guitarron (กีตาร์รอน) และ Bass (เบส)

คำถามทบทวน

1. ระบบเสียงดนตรีกามแลัน (Gamelan) อินโดนีเซีย มีกี่ระบบ อะไรบ้าง
2. เครื่องดนตรีในวงกามแลันซันไต ทำหน้าที่เป็นผู้นำวง
3. ซอริบับติกาทารี (Rebab Tiga Tari) มีความสำคัญอย่างไร ใช้บรรเลงประสมวงซันไตและประเภทใด
4. จงอธิบายรูปแบบของการแสดง “Mahyong (มะ โย่ง)” พร้อมเครื่องดนตรีประกอบมีอะไรบ้าง
5. วัฒนธรรมดนตรีสิงคโปร์ได้รับอิทธิพลมาจากทางใดบ้าง
6. จงอธิบายคำว่า “นานหยิน (Nanhyin)”
7. เครื่องดนตรีซันไตของบรูไน ที่มีบทบาทหน้าที่สำคัญในวง “กูลินตังัน (Gulintangan)”
8. จงอธิบายคำว่า “ตาวะค้ ตาวะค้ (Tawak Tawak)”
9. เครื่องดนตรีซันไต ที่ถือว่าเป็นเอกลักษณ์ที่โดดเด่นของดนตรีฟิลิปปินส์
10. วงรอนดัลล่า (Rondalla) ฟิลิปปินส์ ได้รับอิทธิพลจากวัฒนธรรมใด ประกอบด้วยเครื่องดนตรีอะไรบ้าง

เอกสารอ้างอิง

ดลมนรรัช บากา และชัยวัฒน์ มีสันฐาน. (2557). **ประวัติศาสตร์บรูไน : A History of Brunei.**

พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์.

คลยา เทียนทอง. (2557). **บรูไน : The ASEAN Way.** พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ :

นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่น.

นัฏฐิกา สุนทรชนผล. (2557). **ดนตรีอาเซียน.** กรุงเทพฯ : สาขาดุริยางคศาสตร์

คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ปัญญา รุ่งเรือง. (2546). **เอกสารประกอบการสอนวิชาดนตรีเอเชียตะวันออกเฉียงใต้.**

กรุงเทพฯ : ภาควิชาศิลปนิเทศ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

_____. (2551). **เอกสารการสอนวิชาดนตรีเอเชียตะวันออกเฉียงใต้.** กรุงเทพฯ :

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ปราโมทย์ ด่านประดิษฐ์. (2541). **เอกสารรายงานมองดนตรีในภาคพื้นเอเชียอาคเนย์.**

นครปฐม : วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหิดล. (อัครา).

ปิยะแสง จันทรวงศ์ไพศาล. (2558). **ศิลปะอาเซียน (อินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์**

และบรูไน). กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

พรพรรณ จันทโรนานนท์. (2558, มิถุนายน). **ปู่ได้ซื้อ จิววนักรบของชาวจีนฮกเกี้ยนที่สิงคโปร์.**

ศิลปวัฒนธรรม. 74-81.

ศรีมหาโพธิ์. (2542). **ประเพณีธรรมนิยมจีน.** กรุงเทพฯ : เคล็ดไทย.

อาทิตย์ โพธิ์ศรีทอง. (2558). **รายงานวิจัยกามแล้น : วงดนตรีประจำชาติของอินโดนีเซีย.**

กรุงเทพฯ : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

Ito, R. (1979). **Instrumental Music of Asia.** Japan : Taito Printing Ltd., Tokyo.

Kim, R. (2013). **The The Philippine Rondalla : A Gift of Musical Heritage in A Migrant Context.** New Zealand : University of Canterbury.

Miller, Terry E. & William, S. (1998). **The Garland Encyclopedia of World Music.** Volume 4, Southeast Asia. New York : Garland Publishing, INC.

Sadie, S. (1980). **The New Grove Dictionary of Music & Musicians.** London : Macmillan Publishers Limited.